

REDAȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisorile nefrancoate nu se
primesc.
Manuscrisurile nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administrațiunea în
Brașov și la următoarele
BIROURI DE ANUNȚURI:
In Viena: la M. Dukas Nachf.,
Nux. Augensfeld & Emeric Les-
ner., Heinrich Schalek, A. Op-
pelik Nachf., Anton Oppelik.
In Budapesta la A. V. Gold-
berger, Ekstein Bernat, Iuliu
Leopold (VII. Erzsebet-körsz.).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o s-
rie garmond pe o coloană 10
bani pentru o publicație. Pu-
blicități mai dese după tarife
și învoială. — **RECLAME** pe
pagina 8-a o seriă 20 bani

GAZETA TRANSILVANIEI

„GAZETA“ iese în de care și
Abonamente pentru Austro-Ungarie
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 fr. pe an.
Se prenumără la toate ofi-
ciile postale din țară și din
afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare,
Târgul Inului Nr. 30. etagiu
I. Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu dusele în casă: Pe un an
24 cor., pe șase luni 12 cor.,
pe trei luni 6 cor. — Un esem-
pliar 10 bani. — Atât abona-
mentele cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

(Număr de Duminecă 19.)

Nr. 101. — Anul LXVII.

Brașov, Vineri-Sâmbătă 8 (21) Mai.

1904.

Ancheta în cauza maghiarisării școlilor.

Acesta este adevăratul titlu ce trebuie să-l dăm așa dișei reforme a învățământului popular, pe care o pregătește ministrul de instrucțiune Berzeviczy.

Proiectul de lege cu privire la „reformă“ e și gata. Despre cuprinsul lui vorbim mai jos.

S'a diș, că pe ziua de 27 Mai st. n. d-l Berzeviczy va conchema și o anchetă (un fel de comisiune spre a-și da părerea asupra proiectului), în care vor fi reprezentați și conducătorii bisericilor, susținători a școlilor confesionale.

Cu privire la această anchetă eță ce cetim în „Telegraful Român“ de Joi:

„Pentru a face parte din această anchetă, și pentru a comunica celor competente nedumeririle, temerile și dorințele bisericii gr. or. române față cu proiectul de lege din acestiune, a primit invitare de la Excelența Sa domnul ministru de culte și instrucțiune publică și Inaltpreasfinția Sa domnul Arhiepiscop și Metropolit Ioan Meșianu, fapt, care, credem, că va avé influință liniștitore asupra opiniunii publice române, alarmată mult pe tema această.“

Nu scim cum se luăm cuvintele din urmă ale „Telegrafului Român“. Vrea să dișă ore foia sibiiană, că presa română (cu „Tel. Rom.“ cu tot), care prin informațiunile și critica ei a contribuit ca să fie mult alarmată opiniunea publică română, a făcut doră sgomot mai mare decât merita planul lui Berzeviczy? Alt-tel ce sens ar fi avut să aducă „multa alarmare“ în legătură cu „influența liniștitore“...?

Cum-că participarea Metropolitului Meșianu și eventual și a altor Arhieri români la consultările anchetei ministeriale ar puté servi spre mângăiere credincioșilor lor, că cauza lor școlară va avé acolo pe apărătorii ei cei mai competenți, nu mai încapere indoielă. Alta este însă întrebarea: întru cât și până la ce

grad ni-ar puté liniști în adevăr eventuala prezență a Arhierilor noștri în acea anchetă?

După cum stau ađi lucrurile numai într'un singur cas putem spera ceva de la o astrel de eventualitate, în cazul adevă, că Arhierii noștri, vędând cel puțin acuma în ora a douăspredecea cât de multe sunt în joc, și că, de vom mai șovăi, ne vom pierde și capul, vor rămâne tari și neinduplecați în apărarea drepturilor bisericii și ale școlei române și vor spune ministrului hotărît și fără de cel mai mic incunjur adevărul curat cu privire la uneltirile sale.

Sé luăm lucrul cum e și sé nu umblăm a ne legăna și acum, când a ajuns cuțitul la os, în iluziuni de șerte. Ministrul Berzeviczy conchiamă o anchetă, adevă își compune el însuși un sfat, cum îi place și cum îi vine mai bine la socotelă. Și o conchiamă după-ce luni de dișe, ba ani de dișe s'a purtat cu planul, l'a tichuit și cumpenit în tot felul cu soții lui, maghiarisator de profesiune, și l'a turnat apoi în cele din urmă într'un proiect de lege. Incai de ar fi ținut acest proiect închis în pupitru și secret până la convocarea anchetei! Dér n'a făcut-o, ci înainte de a o convoca a dat sbor în public fetului său, pentru-că totă presa șovinistă jidano-maghiară sé tipărescă proiectul său, sé-l laude și premărescă — ér cei mai bălțați, cari nici pe Berzeviczy nu-l cred încă destul de ortodox în șovinism, sé pótă dice, că opera acestuia încă nu e destul de „națională maghiară“ încă nu asigură de ajuns „maghiarisarea“.

În acea clipită, când Metropolitul Românilor gr. or. și póté și ceilalți Arhierii români de améndoué confesiunile au fost invitați sé ia parte la ancheta ministerială, proiectul de lege, asupra căruia vor avé sé desbată, ajunsese a fi deja în gurile și mințile tuturor Maghiarilor, el a primit deja sancțiunea prealabilă a opiniei publice maghiare. Și bine scim ce va sé dișă. când șovi-

nismul din totă țera și-a însușit odată o idee, un plan, când, c'un cuvânt, această mare lighionă a mirosit éraš și sânge.

Noi scim una și bună. Séu suntem Români, séu nu, séu voim sé mai avém, sé mai păstrăm și sé mai susținem școle romănesci, séu nu!

Bine sé ne dăm séma așa dér față cu ce situațiune ne aflăm ađi, după două-deci și cincé de ani de încercări întéite de maghiarisare.

La 1879 Metropoliții și Episcopii noștri au protestat în contra primei încercări de a zădărnici drepturile și libertățile stabilite în legile dela 1868 cu privire la limbă și la școlă, prin legea ce s'a adus atunci.

Astădi vine guvernul și vrea sé suspendeze și sé nimicescă printr'un nou proiect de lege cu desevirșire autonomia bisericescă, sub a căreia scut. se adăpostesc școlele noastre confesionale cu limba de predare română. Totodată tinde prin acest proiect la fățișă, succesiva și sistematica maghiarisare a învățământului nostru românesc.

Ce rol li-se impune dér ađi, în fața acestui fapt, Arhierilor noștri?

Sé protesteze și sé apere dreptul bisericii și al școlei, ori sé între în tocmelă cu ministrul Berzeviczy asupra modalităților maghiarisării: decă această e sé se facă cu ridicata, ori numai împărțindu-se pe anumite perioade de timp, așa dișând în rate?

Combinând cele ce s'au petrecut în trecut cu tóte câte le vedem și esperiăm în present, și cu aceea, la ce ne mai putem aștepta în viitor, nu putem sé ajungem decât la conclusiunea, că Metropoliții și Episcopii noștri, că nici unul din factorii poporului nostru, nu póté sé stea de vorbă cu ministrul și cu guvernul asupra proiectului de lege din acestiune, care sub eticheta de revisuire tinde a răsturna definitiv și pentru tot-déuna bazele legii naționalităților și a legii școlare dela 1868.

Numai un postulat îl pot ridica, numai un sfat îl pot da ministrului Berzeviczy — se-și retragă întreg proiectul.

Reforma legilor învățământului popular.

Ceea-ce de atâte-ori am anunțat în colónele acestei foi, — e ađi fapt implinit.

În ministeriul unguresc de culte și instrucțiune publică s'a pregătit proiectul despre reforma legilor învățământului primar popular, pe care foile unguresci, cari îl publică, îl numesc *anteproiectul referențului*. Proiectul conține nu mai puțin de 82 paragrafi și are de scop a reforma séu revisui: art. de lege 38 de la 1868 despre *învățământul public primar*, art. de lege 18 din 1879 despre *învățarea limbii maghiare* și art. de lege 26 din 1893 despre *regularea salariilor învățătorilor de la școlele comunale și confesionale primare*. Proiectul e împărțit în 5 capitole: I. *obligativitatea învățământului*; II. *Cele două grupuri ale școlei populare primare*; III. *Salarisarea învățătorilor comunali și confesionali și dreptul de disciplinare ce-l exercită statul*; IV. *Pregătirea învățătorilor și calificățiunea lor* și V. *Inspețiunea din partea statului*. Pe ziua de 27 Mai s'a convocat anchetă la care vor participa conducătorii bisericilor, membri ai dietei și bărbați specialiști, care va desbate asupra proiectului, înainte de ce acesta ar fi prezentat dietei. Eță dispozițiunile mai însemnate ale acestui proiect:

În *primul capitol*, care conține 10 §§ se stabilesc măsură definitive pentru *obligativitatea instrucțiunii*. Toți părinții sunt obligați a-și trimite copiii lor la școlă de tóte dișele și la școlă de repetițiune. Cei cari rețin pe copiii lor de la această îndatorire, se pedepsesc cu amendă în bani până la 100 cor. Tot această pedepsă li-se măsură acelora, cari țin școle numite *clandestine*. Școle clandestine sunt școlele, în cari învățătorul nu e supus ungăr și în cari, în afară de religiune, se predau și obiecte, cari nu sunt recunoscute în legea de instrucțiune. (§ 7.)

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

O di de Mai la țera.

În dimineța unei dișe de Mai, m'am sculat mai de dimineța, ca de altă dată. Vroind a gusta din aerul curat și sănătos al primăverii eși afară. Ceriul senin și albastru, părea a fi o mare liniștită!... Nu se vedea pe densusul, de cât luna la asfințit, tristă ca vai de ea, muncindu-se cu lumina dișei care cânta a o ascunde și o roșetă spre răsărit, prevestind, că îndată vine și soroale. O tăcere adenoă era în tot satul... Nimic nu se auđia, de cât din când în când cântecul duios al priveghitorei. Nu trecu mult și viețuitoarele începură a mișuna și a face șgomot, deșteptându-se din somnul lor dulce. Ici cânta cocoșul, colo găgăia găsca, mai încolo răgea vaca, înteruptă de rață, care bătând din aripi, striga grăunțe de-ți lua auđul. Parcă era o musică așa hu'a satul, adăugându-se și șgomotul ce-l făceau gospodarii tronecând și hrișcăind sapele: se vede că unii le scuturau de pământul uscat, ce aveau pe ele,

ér alții le ascuțiau cu pila spre a puté tăia mai cu ușurință dudăul (ierba) de la rădăcina păpușoiului, ce era în trei și în patru frunțe, tocmăi bun de prășit. Fumul de la hodgele (coșurile) caselor, se ridica drept în sus, plutind pe de-asupra satului, ca aburii pe baltă.

Bărbați, femei, flăcăi, fete mari și copii mici furniceau pe drumuri; care cu cofa la apă, care sé ducă vitele la pășunat, care sé cumpere câte ceva de la crăsmă, fie-care cu rostul său. Nu trecu mult și hop și soroale vesel ca o fată mare.

Fu greu sé se arete el, și p'căturile de rouă, ce stau pe frunțe și pe flori, începură sé strălucescă ca diamantele; însă această strălucire nu dură mult, căci cu rădele-i căldurose le absorbi de istovă. Pomi și alți copaci de prin grădini și ogrădi îmbrăcați în verdéță, ca omul sərbătorea zimbiau, arătând mulțumire Atotputernicului, că i-a împodobit cu frumuseță. Unii umbriau ierba verde și frumósă, așternută ca un covor pe sub ei, pe la bunii și harnicii gospodari, ér alții, băliile și buruenile rele pe la cei negospodari și leneși.

Încet, încet norul de fum de de-asu-

pra satului, începé sé se facă nevăđut, din cauză că și gospodinele, care cum își gătea mănăcarea își stingea focul; afară de această îl împrăsciase și „zeifru“, acel vânt dulce de primăvară, care aducându-și aminte de satul nostru, începuse a da tărăcole, făcând sé se sfădescă frunzele copacilor.

Sătenii muncitori, cu femeii și copiii pălcuiri, pălcuiri eșind pe pórta țarinei și ducându-se la munca câmpului, veseli și mulțumiți în sufletul lor, într'un ceas, goliră tot satul.

Tăcerea luă locul șgomotului și monotonia se întinse asupra întregului sat acoperindu-l ca cu o manta. Nu mai vedea prin el, de cât câte o babă, copii mici și viței sugători, se sburdau și alergau cătuș drumurile; și care, aducându-și aminte de mamele lor, răgeau de dorul laptelui.

* * *

După améđi, pe la órele unu, neavând așa trebă ca în alte dișe, și atras fiind de frumusețile naturei, m'am dus la pădurea „Recea“ ce nu era departe de sat. Cieriul nu era așa senin ca dimineța,

ci părea a fi căptușit cu o cétă cenușie. Spre răsărit, la pólele ceriului, se ridicau nisce nori mari și albicioși; par'că erau nisce buhai. Aerul curat, călduț, sănătos și imbalsamat de mirosul florilor, presărate pe pământ, îți dădea sănătate. Mergând drumul spre pădure, ajunsei în șesul numit „tróca“ pe care crescuse ierba ca de-o palmă și mai bine. Privit din depărtare acel șes, avea asemănarea unei mari, înfățișându-i valurile, prin ondulațiunea ierbeii, la suflarea „Zefirului“. Vrabiile, cum și alte pasări le vedea adese-ori repeđindu-se ca fulgerul din ierbă, spre a prinde din fluturi, din musculiți și din alte gângăni ce se jucau prin aer, fiind omorite, tocmăi când erau în toiul veseliei. Prepelita îngămfată, că se află ca într'un paradis, nu mai tăcea cu „pit-pă-lac“ întrecându-se cu cristeiul, care ori ici, ori colo, îl auđia: „cris-te-iú“?... „cris-te-iú“?... Costicreul cu pași mari și cadențați, măsură șesul în lung și în curmeđis; cătându-și hrana. Albinele umblau val-vértej din flóre în flóre, care mai de care cu panerile pline de nectar. Un pírăiaș mic, ce trecea prin mijlocu-i, cu apa curată și cristalină,

Dacă copilul obligat a frecventa școala populară nu și-a câștigat cunoștințele necesare în cei 6 ani de școală, e obligat a mai frecventa un an școală de toate zilele. (§ 3)

În al doilea capitol, care conține §§ 11—34, se iau dispozițiuni cu privire la cele două grupuri ale școlii populare primare. Școala populară primară constă din două grupuri: școala de toate zilele, care durează 6 ani, și școala de repetițiune, care durează 3 ani. (§ 11)

În școlile întreținute de stat toate obiectele de învățământ obligatoriu se predau în limba maghiară. La instrucția din religie și morală, pe lângă limba maghiară, e permisă și limba rituală, dacă o cere acesta respectiva autoritate superioară biserică. — Limba de predare în școlile primare, cari nu sunt întreținute de către stat, o stabilesc cei ce întrețin școala. Dacă însă în vre-o școală primară de aceea cel puțin 20% din elevi sunt de limba maternă maghiară, trebuie să se întrețină și la instrucție și limba maghiară ca a doua limbă. (§ 13.)

În școlile populare cu limbă pe predare nemaghiară, învățarea limbii maghiare trebuie să se facă în măsura, ca elevul nemaghiar din școala de toate zilele să-și însușească limba maghiară în vorbire așa, încât să-și poată exprima clar și exact gândirile în această limbă, să știe cetă, a scrie și a calcula corect unguere. (§ 14.)

Planul de învățământ privitor la instrucția din limba maghiară îl stabilesc ministrul de culte și instrucțiune publică. Atât școlile comunale, cât și confesionale, sunt datore a urma acest plan. (§ 15.)

În școlile de repetițiune se predau cunoștințe din economie și alte ramuri necesare; în comunele unde locuitorii se ocupă și cu industria, se predau cunoștințe și din acest ram de ocupațiune. (§ 20)

În capitolul al treilea despre salariarea învățătorilor comunali și confesionali și despre dreptul de disciplinare ce-l exercită statul, se cuprind următoarele dispozițiuni foarte grave în §-ii 35—48:

— *Minimul salariului* învățătorilor (învătătoarelor) ordinarilor de la școlile întreținute de comune și confesionali, este de cel puțin 800 cor., al celor auxiliari de 600 cor. la an. Afară de salariul acestora li-se compet locuință în natură și cel puțin 1/4 de jugăr grădină, sau în lipsa acestora, bani de cuartir (§. 35.) Învățătorii, (învătătoarele) se aleg pe viață.

— *Ministrul de culte și instrucțiune publică*, la dorința respectivei autorități superioare școlare, poate să întregască salariul până la 1000 cor. (§. 36.)

— *Toți învățătorii de la școlile populare* beneficiază de un adaus cuinouenal de 100 cor., care adaus devine scadent în șese rânduri și se poate urca până la suma de 600 cor. (§ 37). Timpul de ser-

viciu ce se ia ca basă la acest adaus, se socotesc din 1 Oct. 1893.

— *Autoritățile superioare ale școlilor populare comunale și confesionale sunt datore a se îngriji, ca în timp de 9 luni de la intrarea în vigoare a acestei legi, să întregască salariul învățătorilor ordinarilor aplicați la școlile ce le întrețin, la suma de cel puțin 800 cor.,* ér al celor auxiliari la suma de 600 cor. Dacă însă din cauză de sărăcie n'ar fi în stare să facă acesta, sunt datore, în timp de 3 luni, a cere de la ministrul de culte și instrucțiune publică, prin comisiunea administrativă, acoperirea sumei trebuincioase (§ 38). În cas contrar, minimul salariului se asigură în sarcina confesiunii, care susține școala, ér pentru cazul când nu s'ar puté încasa suma necesară, se aplică față cu ele măsurile prevădute în legea de la 1868 (§ 39).

— *Orice post de învățător, căruia i-se dă ajutor de la stat, séu pentru care s'a cerut astfel de ajutor, trebuie să se ocupe prin concurs regulat.* Concurenții sunt datorii a-și dovedi prin documente calificația legală, cetățenia ungară și că sunt capabili a propune limba maghiară (§ 40 p. b.)

Dacă statul contribuie cu suma de peste 120 cor. la întregirea salariului învățătorului comunal séu confesional, aplicarea învățătorului atérnd de la aprobarea ministrului de culte și instrucțiune publică. (§ 40 p. f.)

Dacă statul contribuie cu cel puțin 800 c. la salariul vr'unui învățător comunal séu confesional, pe un astfel de învățător îl numesc ministrul (§ 40 p. h.)

— *Contra oricărui învățător de la școala populară, fie-că beneficiază de ajutor de la stat, fie-că nu beneficiază, comisiunea administrativă este îndreptățită a deschide procedură disciplinară în următoarele cazuri:* a) dacă neglija instrucția limbii maghiare; b) dacă se folosese în școală de cărți oprite; c) dacă urmăze direcție contrară statului; d) dacă se ocupă cu afaceri de emigrare. Succesul din instruirea limbii maghiare îl stabilesc inspectorul reg. de școle, solgăbirul de cerc, eventual vr'un membru al comisiunii administrative, și reprezentatul scaunului școlar.

Comisiunea administrativă de-odată cu deschiderea procedurii suspendează pe învățător din postul séu, îi detrage plata și ajutorul de la stat, dacă primesce un astfel de ajutor (§ 41).

— *Dacă din cauzele amintite vr'un învățător de la o școală comunală séu confesională a fost ridicat din funcțiune, postul séu e ocupat prin numire din partea ministrului de culte și instrucțiune publică, fără a mai asculta autoritatea școlară confesională,* — dér cu reserva, ca învățătorul să aparțină confesiunii, al cărei caracter îl are școala. Pe învățătorul numit astfel de ministru, tot ministrul poate să-l transfereze, dacă respectiva autoritatea școlară confesională

poate să pună în locul lui un alt învățător al séu, care se nu poté fi excepțional (§ 42.)

— *Dacă învățătorul unei școle comunale séu confesionale a fost în două rânduri destituit din post prin sentință disciplinară, stă în dreptul ministrului de culte și instrucțiune publică a închide școala comunală séu confesională și în locul ei a înființa școală de stat.* (§ 43.)

— *Toté autoritățile confesiunilor sunt datore a-și prezenta prealabil, spre aprobare, ministrului de culte și instrucțiune publică regulamentele lor de disciplinare.* (§. 44.)

— *Învățătorul unei confesiuni, care primesce întregire de salariu, orî de adaus cuinouenal de la stat, nu poté fi ridicat din post prin sentință disciplinară adusă de autoritatea confesională competentă, decât atunci, dacă sentința e aprobată de ministru* (§. 46)

— *Învățătorul școlii populare de orice caracter, e dator a depune înaintea autorității școlare competente următorul jurământ:*

„Eu N. N. jur, că voiú fi credincios Maj. Sale ces. și apost. reg., casei domnitore, constituțiunii țerilor coronei ungare; voiú respecta legile învățământului popular, ordinațiunile privitoare la acestea; voiú asculta pe superiorii mei și-mi voiú implini fidel, conștient și după cele mai bune ale mele puteri datorințele împreunate cu oficiul meu“.

Numai pe basa acestui jurământ vor fi primiți învățătorii în reuniunea regnicolară de pensionare, precum și la ajutoarea lor din partea statului. (§. 48.)

Dispozițiunile cele mai grave și amenințătoare pentru școlile confesionale, se cuprind în capitolul al patrulea despre pregătirea învățătorilor și calificațiunea lor. Prin aceste dispozițiuni statul ia cu totul în resortul séu cesțiunea calificațiunii învățătorilor și învățătoarelor. Etă paragrafi mai remarcabili:

Esamenul de calificațiune învățătoarească constă din două părți: din esamenul de calificațiune fundamental, care stă în strînsă legătură cu studiile terminate în institutul preparandial și care îmbrățișează mai ales obiectul culturii generale; b) din esamenul de calificațiune special, care servește la constatarea capabilității de învățător și educator. Ambele esamene sunt publice (§. 65).

— *La esamenul fundamental ministrul își trimite reprezentantul séu, care dacă în decursul esaminării a primit convingerea, că nu s'a respectat legea, poté să rețină testimoniul candidatului până la decisiunea definitivă asupra cauzei* (§. 67). Candidații, cari au făcut acest esamen, pot fi aplicați ca învățători provisorii și auxiliari, în care calitate nu pot servi mai mult de doi ani (§. 69).

— *La școlile de orice caracter, nu pot fi aplicați de acum înainte ca*

învățători (învățătoare) ordinarilor, decât aceia, cari au făcut cu succes esamenul special de calificațiune înaintea unei comisiuni de stat. Numai astfel de învățători pot să fie primiți între membri ordinarilor ai reuniunii de pensionare. *Esamenul special de calificațiune se face în limba maghiară și între obiectele acestui esamen sunt, afară de pedagogie, religia și morală, limba și literatura maghiară, istoria și geografia patriei, constituțiunea. Candidatul, care și-a făcut studiile într'un institut de pedagogie nemaghiar, poté să depună esamenul din religie și morală, din pedagogie și exerciții pedagogice în limba respectivului institut, nu însă și din exercițiul de predare a limbii maghiare. Esamenul e liber de taxă* (§ 70).

— *Ministrul de culte și instrucțiune publică organizează pe lângă fie-care preparandie o comisiune de esaminare specială. La preparandiile confesionale comisiunea acesta constă dintr'un președinte numit de ministru, cerénd și părerea respectivei autorități confesionale, dintr'un președinte suplent și din membrii aprobați, respective numiți de ministru în chipul arătat. Membrii aleși de autoritatea confesională nu pot să fie mai mulți, decât membrii numiți de ministru. Dacă candidatul nu posedă limba maghiară în măsura de a-o preda, președintele comisiunii este dator a refusa subscrierea diplomei și a cere, ca candidatul să fie trimis înaintea altei comisiuni de esaminare* (§ 71).

Candidatul, care a cădút de două ori la esamenul special de calificațiune, nu mai poté fi admis la acest esamen (§ 73).

În capitolul al cincilea despre inspecțiunea învățământului din partea statului (§§ 77—81) se cuprind dispozițiuni rigoroze pentru visitarea și controlarea școlilor și a mersului instrucțiunii din partea inspectorilor reg. de școle.

Congregația din Deva.

Deva, 18 Maiú 1904.

Congregațiunea de primăvară a comitatului Uniádóra așteptată c'un interes deosebit de viu de Unguri ca și de-o parte mare a Românilor împărțiți în taberele candidaților ungarilor la vice-spănie: a lui Pogany și Török, s'a ținut astăzi.

Deja de eri s'au adunat din toate părțile membrii congregaționali, între cari cu această ocaziune și Românii s'au prezentat într'un număr considerabil.

La 9 ore s'a deschis ședința din partea fișpanului d-l Mara. Fișpanul propune, ér congregația primesce cu unanimitate ca comitatul să mulțumescă Majestății Sale pentru prealaltul rescript, prin care permite readucerea osémintelor lui F. Rakoczi II. Mai departe fișpanul dá espresiune pierderii adénc simțite din partea

astămpără setea vețiuitórelor de prin prejura. Prin murmurul mic ce făcea, își atrăgea atenția numai de cât. Un tablou de totă frumuseța și mai mult nimic, reprezenta acel șes.

După o jumătate de oră, am ajuns la pădure. Copacii veseli și acoperiți cu frunze verzi, își îngămădeau corónele unul în tr'altul spre a se împotrivi razelor sórelui, ca să nu străbată, formând o umbră gróasă. Ierba pe sub densii, era mai înaltă și părea mai verde la umbră.

Mi se pasé fel de fel, se întreceau în cântece, căci fel de fel de versuri auzai. „Mi-era drag s'ascult priveghitóra, c. re sgreblitá și uritá pe ramura unei tufe, nu departe de mine, își sucea limba fel și chip intrerupéndu-o din când în când, mierloiu prin șerul pėtrunđtor și sticletele, ce se legána pe créngă subțire, cântând mult mai frumos și fiind mult mai vesel de cât al meu din cușcă, deși îl îngrijam bine și avea de tóte, afară de libertate. Nu departe pe un copac stufos și mai înalt, un cuc își învėrtea códa ca curcanul, își lăsa

aripile în jos și plin de bucurie, își spunea singur numele.

* * *

Tolănit pe ierba verde ca buratecul și puțin înrouatá, cu capul gol ređemat de mână dréptá, începui a mă gândi asupra trecutului și asupra viitorului, care și unul și altul se aréta împestrițat cu fericiri și nefericiri. Pe negândite mă furase un somn ușor. Un vis plăcut începu a-mi sui muntea și reuși a mi-o duce departe, da departe, departe de tot, tocmai la o tineră fetiță, căruia îi făcusem cunoștința și care strîngéndu-mé călduros de mână, imi dádu-se nádejde că va împărtași cu mine fericirea și nefericirea, în restul vieții ce avea a mai trăi. Ah!... ce frumoasă imi părea, par'că o ved. O fatá voinică și frumoasă cum 's mai tóte románcele nóstre, cu față blondă, cu ochi albaștrii ca ceriul senin, cu obraji plini și roși ca doi bujori, cu gura mică și cu buzele subțiri, avénd colórea vișinei cópte și o'un pėr tot blond, móle ca mėtasea, prin care se zărea óara-rea albă, ér sub bərbăbia înfoiată ca bumbacul, îi atérneau două șiruri de mărgele amestecate

cu hurmuz. Ce bine fișta la față, fiind nevăruită (nepudrată) și ce bine o' prindeau hainele ei simple, de casă, cu care era îmbrăcată. Tare era draguță!... Privind la ea, par'că-mi díceam:

— „N'ăș dau-o pe o sută de oele, cari își văruesc obrazul și își boesc buzele, séménând cu nisóe măsóf de la panoramă și își schimonosesc rochiile în fel de fel de chipuri, împodobindu-se cu fel de fel de cordele, de par'că-s inhámate, avénd aseménarea unor cămile ce transportă caravanele prin deșerturile Africii.“

Admirându-i frumuseța, mă trezii, în cântecul flăcăilor și fetelor, ce făceau clac de prășit la Vasile Rotaru, care în timpul cât am dormit, ridicase bucata la dél până 'n dreptul meu.

— Ah!... Ce haz!... ce bucurie pe capul lor!... Ce de cântece!... Le era inima plină, că pământul se lucra bine și păpușoiul era frumos.

Privind la ei, mi-am adus aminte de vorbele unui funcționar bătrán, cu care stánd de vorbă altădată imi spunea:

— Cea mai amară pâne o mánăncă

funcționarul, care n'are nici un venit de cât salariul. De esci singur tot calea-valea, ér de mai ai nevastă și copii, apoi fi vai și amar. Umblu cu căciula în mână după cei mai mari până ce capeți o bucățică de slujbă și tocmai când te cređi mai tare în serviciu, tocmai atunci te veđi înlocuit cu altul, fiind-că numărul celor cerșitori pentru slujbe e fórté mare în țera nóstră. Cine învață două trei buchți în școală, nu vrea să se gándescă la agricultură, ci la slujbă. Să am o sută de copii n'ăș mai face nici pe unul funcționar, ci i-ăș dá la meserie, fiind-că meseria, e cum díce un proverb: „brătară de aur“.

— E fericit plugarul d-le, care își are plugul, carul, boii și ogorul lui. Se școală când vrea, se culcă când vrea, muncesce cât vrea și cât poté și șcie, că cu cât muncesce mai mult, cu atâta folosesce mai mult. Pe când tu, funcționar, orî cât de mult ai munci, tot atâta câștigi, ba poté bravura că esci funcționar harnic și silitor; însă, numai cu bravura, nu astímperí fómeei nevastei și copiilor, care se uită în ochii tói și își cer cele trebuítóre.

Maghiarilor prin decedarea lui Maurițiu Jókai.

Dup'acestea se trece la edinea dîlei, în care cel mai important punct este alegerea de vice-span. Comisia emisă spre acest scop raportază, că sunt candidați, ș. a.: *Bela Pogany*, protonotar comitatens; *Bela Török*, protopretor în Lunedra și *Aloisiu Csulay*, protopretor în Ieva. Repășind această din urmă, se ordonă votarea nominală între ceilalți doi, al creia rezultat este, că: dintre 358 de voturi, ce s'au dat, *B. Pogany* capătă 221 de voturi (într-un număr de 50—52 de la Români) și *B. Török* primesce 137 de voturi (într-un număr de 27—30 de la Români.) Astfel deci *Bela Pogany este declarat vice-span ales*, și-și depune jurământul în fața congregației.

Devenind, prin alegerea de vice-span, vacant postul de protonotar comitatens, la acest post se alege fisolgăbirul din Deva, *A. Csulay*. Cu acesta fiind timpul înaintat continuarea ședinții se amână pe după amiazi la 3 ore, când apoi ceș 584 de obiecte puse la ordinea dîlei, și pertractează toate într-o oră.

Observ, că de astă-dată membrii români n'au ținut conferință prealabilă. De altminterlea din cele arătate mai sus pôte judeca ori și cine, ce rezultat deplorabil a avut activitatea desbinată a omenilor „curentelor nouă”.

La finea ședinții *Dr. A. Vld.* interpelă cu privire la abuzurile, din partea organelor administrative, la compunerea listelor de alegători, și cere ca vice-spanul să se îngrijescă, ca în viitor să nu se mai ivescă astfel de abuzuri. Vice-spanul răspundând în mod satisfăcător întrebărilor, acesta se declară mulțumit cu răspunsul.

Răsboiul.

Luni, în 16 Maiu, a debarcat în nou o diviziune japoneză lângă stațiunea călei ferate *Kaicu* (*Kaiping*), 35 chm. spre sud-est de la gurile fluviului *Liao*. Diviziunea acăsta înainteză spre *Inkau*, portu de la *Niuciung*.

Se scie, că armata principală japoneză înainteză din spre *Takușan* și *Fongvanceng* în direcțiunea *Kaicu* și *Haiçiong* așa că nu mai începe îndoiială, că atacul principal al Japoneseilor se îndreptă contra *Liaoyang* dinspre sud adică din *Haiçiong*. Eță de ce nu se pôte presupune, că *Kuropatkin* să dea pept cu Japoneseii bunăoră la *Haiçiong*, fiind-că aici Japoneseii l'ar puté ataca în flanc atât înspre *Fongvanceng* cât și despre *Niuciung*. Nici la *Anșancian*, mai sus spre nord, unde se dice, că Rușii s'ar fi întărit, nu se pôte opune Japoneseilor o rezistență terioasă. Lupta decisivă s'ar puté da numai la *Liaoyang*, presupunând firesce, că trecătoarea *Motien* se află încă în mâinile Rușilor.

Până acuma au debarcat 3 armate japoneze cu 9—10 divisiuni, din cari se crede, că 2 divisiuni se vor îndrepta spre *Port-Arthur*, 1 diviziune este la *Fönvanceng* așa, că pentru atacul principal de la *Haiçiong* și *Liaoyang* rămân 6—7 divisiuni cu vr'o 70—80.000 de combatanți. Armata rusescă cu totul pôte să numere vr'o 115.000 de combatanți. *Kuropatkin* însă nu are tôte trupele acestea la îndemână, pentru-că aprôpe un corp întreg de armată a trebuit să fie detașat pentru apărarea trecătoarelor de munți, așa că numărul combatanților lui *Kuropatkin* în lupta decisivă n'ar puté fi mai mare, de cât al japoneseilor.

Se crede însă, că *Kuropatkin* nu se va lăsa în luptă decisivă cu Japoneseii până nu-i vor sosi întăriri, ce i-se trimit din Rusia și până vor sosi acelea, o să trecă încă două luni.

Eță scirile mai nouă referitoare la răsboui:

Petersburg, 19 Maiu. Impăratul *Niculae* a ținut revistă în *Kremenciug* și *Poltava* asupra trupelor, cari pornesc spre Extremul Orient. Impăratul a ținut discursuri, în cari și-a exprimat nădejdea că trupele vor păzi vechiul renume al armatei rusești. Impăratul a împărțit regimentelor icône sfinte.

Cifu, 19 Maiu. Șeful statului major al armatei japoneze a așiat placate în *Niuciung*, prin cari *Chunguzii* sunt invitați să se rețină de tulburări și să dea Japoneseilor proviziuni și caré de transport, pentru cari japoneseii vor plăti prețul întreg.

Tokio, 19 Maiu. Armata a doua japoneză a stricat calea ferată la nord de *Port-Arthur* în 5 locuri. Cu ocaziunea acăsta Japoneseii au pierdut 146 omeni.

Petersburg, 19 Maiu. În *Cronstadt* au fost arestați trei indiviți suspecti aflători pe un vapor englezesc. S'a constatat, că sunt Chinezii supuși engleși. Căpitanul vaporului, fiind întrebat, cum au venit aceștia pe vaporul său, s'a încurcat în contradicții. Cei trei Chinezii, despre cari se crede, că aveau de gând să facă un atentat, au fost arestați până la plecarea vaporului.

Din Bucovina.

Diarulul „D. Z.” din Viena i-se scrie din Bucovina, că acea țară a început să devină țera făgăduinței pentru jidovi.

Numărul jidovilor în acăstă țerișoră formeză 14%, comerțul întreg este în mâinile lor, camera advocațiilor se compune exclusiv din jidovi, medicii mai toți sunt jidovi și jidovii furnică deja și în funcțiunile statului. În timpul din urmă tinerimea studișă evrească se aruncă mai ales pe resortul justiției, așa că nu arareori se întâmplă să vești la câte o pertractare de tribunal pe judecător evreu,

asesorii amândoi evrei, ascultantul evreu și advocații evrei. Și tribunalul constituit astfel ține judecată asupra creștinilor și îi pune să jure pe sf. cruce!...

În școlile secundare și superioare nu mai încap de studenți evrei. La universitatea din *Cernăuți* studenții evrei sunt reprezentați cu 65% și la cele 5 gimnasii din Bucovina numărul Evreilor întrece 50%. Tot așa stau lucrurile și la școala reală și la preparandia de fete.

Astfel nu e de mirat, că jidovii au câștigat influență mare și în viața politică a Bucovinei. După-ce ei au obținut în orașele mai mari majoritatea în consiliul comunal — în capitala *Cernăuți* încă au ajuns să aibă un vice-primar și două trimiți de consilieri jidovi. Consiliile din *Winitz* și *Sadagura* sunt aprôpe întregi jidovesci, și *Rădăuți* are chiar primar jidov! Câți-va din ei au intrat chiar și în dietă. Pe lângă acăsta tôte foile cotidiene și săptămânale fiind în mâinile jidovilor, prin acestea stăpănesc opinia publică și pe celălalte națiuni așa, că nimic nu le stă în drumul lor cuceritor.

Succesele lor colosale sunt numai piedestal pentru acapararea stăpânirii economice. Călătorului care trece prin regiunile încântătoare ale Bucovinei, cu munții și văile romantice, i-se stringe inima de durere, vădând pustirea, ce a început să se facă. Cărciumele murdare evreesci nu lipsesc nici dintr-o comună și diua întregă sunt pline de mușterii, cari se ospăteză cu holera cea mai ordinară. Duminica se duc tineri și bătrâni, bărbați și femei la cărciuma jidovului. În cele din urmă ajunge jidovul stăpân pe casa și moșia țeranului, care devine iobagiul jidovului și îi face slujbă de sclav.

SCIRILE DILEI.

7 (20) Maiu.

În congregația comitatului nostru (*Brașov*), ce s'a ținut ieri în 19 Maiu n. pentru prima-oră sub președința noului șpan *Dr. George Szekely*, s'a făcut între altele din partea sâsescă propunerea de a se vota recunoștință și încredere ministrului-președinte *Tisza*. Propunerea care a dat privilegiu la o discuțiune mai lungă, a fost combătută din partea membrilor români, pe motiv, că Români, după cele petrecute de la venirea la cărmă a guvernului *Tisza*, nu datoresc acestuia nici cu recunoștință, nici nu pot avea încredere în el. La acăstă ședință vom reveni.

Concertul Theodorini. Concertul ce l'a dat celebra cântăreță română *d-na Theodorini* aseră în sala de concerte din orașul nostru, a fost forțe bine cercetat mai ales de publicul român. Artista a secerat nesfârșite aplauze. I-s'au oferit număröse cununii și coșuri cu flori. Viu aplaudat a fost și tenoristul *Danthi*. Tinerimea

română a făcut după concert căldurose ovațiuni *d-nei Theodorini*.

Aniversarea morții lui Stefan cel Mare. În vederea sărbătoririi aniversării de patru sute ani de la mórtea marelui voevod *Stefan cel Mare*, au sosit Luni la *Bucuresci* *d-nii Tofan* și *Geagea*, reprezentanții studenției române din *Cernăuți*, pentru-ca în înțelegere cu studențimea din *Bucuresci* să facă tôte demersurile necesare, pentru-ca să participe cât mai multă lume la sărbările din 2 Iulie de la *Putna*. Studenții bucovineni s'au prezentat cu acăstă ocaziune și *Rectorului univ.* din *Bucuresci*, espunându-i scopul venirii lor. Studenții români au fost primiți pretutindeni cu cea mai mare bucurie și din tôte părțile li-s'a promis o revedere la *Putna* în diua de 2 Iulie.

La tristul cas întâmpat în familia Mocsonyi, despre care publicăm adî anunțul funebral familiar, observăm, că repositul *Geza Mocsonyi de Foen* este fratele *d-lui Zeno Mocsonyi de Foen* și vărul *d-lui Dr. Al. Mocsonyi*, și nu fratele acestuia, după-cum s'a diș din eróre în scirea ce am adus-o ieri după foia din *Lugos*.

Esamen pedagogic. *D-l Nicolae Sulică*, profesor la gimnasiul român gr. or. din *Brașov* și scriitor apreciat, din condeiul căruia au apărut în diarul nostru diferite studii, a depus bun succes în 19 Maiu esamenul pedagogic înaintea comisiei din *Budapesta*. — Sincere felicitări.

Românii macedoneni și patriarchatul. „*Politische Correspondenz*” primesce din *Constantinopol* următoarea depeșă: În cercurile românesce se declară, că patriarchatul ecumenic a procedat în mod necoresct, pedepsind pe preotul român din *Bitolia* *Teodoru*, înainte d'a se fi discutat memoriul trimis de legațiunea română. Patriarchatul ar fi trebuit să arate considerațiune măcar ambasadurilor marilor puteri, cari sprijinesc memoriul, diu Români. Patriarchatul declară, că preotul *Teodoru* a fost pedepsit din cauza venirii la *Bitolia* a arhierului român *Ghenadie*, care avea de scop să useze de presiune.

De la Academia română. Astăzi, Vineri a ținut Academia română o ședință publică, în care *d-l Gr. G. Tocilescu* a cetit o comunicare despre: „*Monumentele referitoare la răsbouiile lui Domițian cu Dacii*”.

Esamen. La 15 Maiu st. n. s'a ținut în *Amăzi* esamenul cu elevii de la școala română gr. cat. de acolo. Invățător *d-l P. V. Șiragu*. După invocarea Spiritului sânt și după discursurile de deschidere, invățătorul a făcut un raport despre starea școlei, despre numărul copiilor obligați a frecuenta școala. S'a început apoi esaminarea din diferitele obiecte de învățământ. A urmat apoi predarea unei „*Ode*” prin 10 elevi, vorbiri către direc-

Sculându-mă de jos o luaiu spre casă; însă pe drumul ce trecea prin *Valea lui Ilie*. Tocmai în vale, era o turmă de oi. În fruntea lor, numai în haine de fuior de cănepă, pe o glugă de oba, așternută jos sta moca-nul sub arșița soarelui și în rēdărea vântului, însoțit de nisce câni cât lupii de mari, ce privea cu drag la oile ce stau cu urechile așintite spre el, și la cărdul de miei, cari albi, cari negri, cari brumări, ce sturdau și săreau, ne trecându-le prin mințe, că căsapii le numără dîlele și, din avalul lung, mai de un metru, trăgea o dohnă ardelenească. Cânta așa de duios și de frumos, că erai nevoit să te opresci în loc și să-l ascultî. Se simția cel mai fericit lângă turma lui, ca și un rege. Sorele era aprôpe la așfințit, când am ajuns acasă. Muncitorii se întorceau de la muncă, însă, nu mai erau așa voioși ca dimineața, ci obosiți de muncă le părea un an până acasă spre a-și hodini ciolanele; numai flacăii și fetele mari nu se simțiau obosiți, căci făcându-se buluc, buluc, cântau de-ți luau auzul și se hărjoneau cătu-i drumul.

Satul începî er a hui și a clocoti;

însă n'a ținut mult, căci tăcerea s'a făcut erăși stăpână.

Pe drum, cum veneam de la pădure, am ajuns pe moș *Ion Lupu* tovarășul meu de vânătoare, care pe lângă multe altele mi-a spus și povestea „*Rôta lunei*”.

Cică a fost odată ca nici odată, că de n'ar fi fost, nu s'ar povesti. Însă a fost de mult tare, tocmai de pe când se potcovea purecele cu 99 oca de fier la un picior și tot i-se părea ușor.

A fost un împărat rău la inimă și cu mațele peștrițe, de nu mai avea păreche în lume. Împărația lui, cu patru împărați se mărginea. Cu toți trăia rău și se dușmănea. Pornind răsboui în contra lor, reuși să i învingă pe câteși patru. Le luă împărațiile; și pe dēnșii prindēndu-i îi aduse la palat, unde îi muncea și îi ohinuia și își bătea joc de ei, în modul cel mai neomenos.

Plin de mândrie și îngâmfat, că a eșit biruitor, avea gust, ca în fie-care di să iasă la preumblare cu trăsura, cel puțin de trei ori; însă, trăsura să nu fie trasă de cai, ci de cei patru împărați. De aceea le

făcuse hamuri frumoșe și hățuri poleite cu aur. Așa mare plăcere să-i măe singur, să-i hățuiescă și să-i șvichie cu biciul.

Plimbându-se așa cu trăsura într'una din dîle prin oraș, un împărat din cei înhămați, de la rôte, despre stânga, se uita mereu înapoi. Deși îl biciuia într'una, dēnsul tot nu-și întorse capul. Acăsta, îl supăra mult pe împărat și de aceea se îndreptă îndată la palat și, punēnd să-i des-lame, chiamă la dēnsul, pe cel ce se uita înapoi. Cu un ton aspru îl întrebă:

— Pentru ce te uitai înapoi la mine, când trăgeai la trăsura?...

— Nu mă uitam la *Măria Vóstră*; ci mă uitam cum se învărtea róta trăsurei.

— Decă-i așa, atunci du-te!...

Ne înțelegēndu-i răspunsul nu-i dete nici o atențiune.

Intr'altă di, ducēndu-se la biserică, să asculte la prohodirea unui mort, între altele, cetite de popă, aude și cuvintele aceste: „Cum împăratul, cum ostașul, cum bogatul, cum sēracul. Cum dreptul, cum pēcătosul”.

Infuriindu-se, eși afară supărat și porni

spre palat, unde ajungēnd, trimete un aghiotant să-i aducă numai de cât pe popă. Într-o clipă, popa fū adus.

Rēstit îi întrebă:

— Bine părinte, cum îndrănesci să spui omenilor că: „Cum împăratul, cum ostașul; cum bogatul, cum sēracul; cum dreptul, cum pēcătosul”.

— Da, înălțate împărate!... așa-i scris în carte, poftiți de cetiți, decă nu credeți.

Vădēnd împăratul că așa e scris în carte, își mai potoli furia și îi dișe:

— Să ștergi aceste cuvinte, părinte. Du-te. Să nu cum-va să te mai aud, că le spui înaintea omenilor. Cine le-a scris a fost un nebun; căci se mai pôte ca împăratul să fie ca și ostașul și bogatul ca și sēracul?... Nici-odată.

Popa nu mai lungi vorba, ci mulțumind lui *Dumneșu* că a scăpat cu viață, de ore ce îi scia rēutatea, se duse.

Dumneșu îngrijitorul a tótă lumea și vădătorul a tôte, vădēnd și purtarea acestui împărat, nu-i plăcu de loc și de aceea, se hotărî a-l aduce la cunoștința binelui și a răului. Așa într'o di, împăratul

torul școlar și cătră ôspeți, o rugăciune, declamări și discurs de încheiere. Esamele — după-cum ni-se scrie — a reușit foarte bine, elevii au răspuns clar și precis din toate obiectele, ceea-ce numai onore îi pôte face harnicului învățător P. V. Șireagu.

Adunarea gener. asocietății „Psal-tul“, se va ține Duminecă în 9/22 Maiu la 2 ore p. m. cu câți membrii se vor prezenta. Z. *Butnaru* preș.

Serbare jubilară. Ni-se scrie, că la 6 Maiu st. n. a avut loc în comuna Viștea (comit. Făgărașului) o serbare jubilară în onôrea notarului de cerc George *Borzea*, care a împlinit 25 ani de serviciu. Colegii lui i-au predat o adresă comemorativă, în formă de tablou. Notarul I. Marinescu a ținut cu ocaziunea acêsta un discurs. Jubilanțul multumi, adênc emoționat, de acêstă atențiune și de onôrea ce i-se face. A urmat apoi o masă comună la ospătaria „Maier“, unde s'au ținut numeroase toast.

Un ospet fără alcool. Un industriș din Brașov și-a zidit o casă și când s'a terminat zidirea, a invitat pe zidari, lemnași, tâmplari, lăcătuși și tinichigiu la cină. S'au făcut bucate alese și cei invitați începură a se ospăta. Ôspeții însă de la un timp se uitau unul la altul, așteptând ceva. Pe masă nu erau decât pahare pline cu apă rece. Nicl unul nu credea, că nu se va pune și vin pe masă. De-odată se ridică stăpânul casei și dice: „Iubiți amici! Vedeți, că ochii voștri caută ceva, ceea-ce în casa mea nu se va mai găsi nicl-odată. M'am lăsat pentru tot-dêuna de ori-ce beutură spirtuoasă. Nu pot să multumesc în de-ajuns lui Dumnezeu, că am făcut-o la timp, ocl multe suferințe am avut în urma beuturii și aș dori ca și voi să eșiți sănătoși din casa mea, pentru-ca să vă gândiți în tot-dêuna cu drag la sêra acêsta.“ — Nicl unul din ôspeți n'a îndrăsnit să protesteze și cu toții s'au închinat obiceiului casei. Cu tôte că au bêt numai apă, și-au petrecut foarte bine, au cântat și au fost veseli, ér la plecare unul dicea: „Vedeți, decât ne-am fi chircchilit, ca altă dată la asemenea privilegii, de sigur am mai fi mers și la vr'o cărciumă și pôte din cărciumă în alte localuri, și fiecare din noi și-ar fi ușurat buzunarul cu câți-va florini. Apoi mâne... capul și stomacul nostru în ce stare ar fi fost! Intr'adevăr femeile nôtre vor fi surprinse, când ne vor vedé, că mergem acasă, cum n'am mers nicl-odată...“

Mulțamită publică. Diua de Vineri 6 Maiu n. (diua S-tului George) a fost o di de rară bucurie pentru elevii școlii nôtre din Făgăraș. În acea di, — după sêvrișirea parastasului întru memoria decedaților părinți ai venerabilului d-n Ioan Vișia, locuitor și proprietar în Sibiu, —

elevii școlii în sunetul muzicii au eșit în cimiteriul estern la mormântul părinților reșosați ai neuitatului binefăcător. Aici s'a celebrat „prohodul“ cu tôte solemnitatea de cătră Rev. d-n vicariu I. Macavei. S'a făcut prin învățător o scurtă reamintire despre decedații părinți, despre scumpul lor fiu, și despre „fundațiunea“ întemeiată de dênșul. La urmă s'a împărțit vestminte la 26 elevi și eleve sêracl, și mâncare la peste 60 elevi. Subscrișul învățător mă simt dator a-i esprima în numele elevilor împărții cea mai profundă mulțamită, rugând pe bunul Dumnezeu să-i lungescă firul vieții, ér nobilul său exemplu să-i îndemne și pe alți creștini la îndeplinirea astor fel de fapte de adevărată caritate creștinăscă. — *Făgăraș*, 10 Maiu 1904. Andrei *Stroia* învăț. gr. cat.

O prelegere despre apicultură. În-vățătorul ambulănt I. Toth va ține în 21 l. c. n. a. m. la ôrele 10 o prelegere despre apicultură (cultura albinelor) în sala casei Sfatului. Intrarea este gratuită.

La spitalul civil din Brașov în luna Aprilie a fost următoarea mișcare: Din luna Martie au rămas 135 bolnavi (84 bărbați, 51 femei), au intrat în cursul lunii 201 (122.79). Suma 336 (206.130). S'au vindecat 180. S'au îndreptat 16. Nevindecat: 1. Au murit 9. Cu totul: 206. Au rămas în spital 130 (74 bărbați 56 femei). Numêrul dîlelor de îngrijire: 4532. În cursul lunii Aprilie s'au făcut 83 operațiuni. Consultațiuni gratuite s'au dat la 219 sêracl, cu totul 321. Operațiuni ambulatorice s'au făcut 8.

Spre scire. Cu privire la furtul de bani comis în 6 Apr. în hotelul „Orient“, din Brașov cu ocaziunea asentării, suntem rugați a constata în interesul adevărului, că Ioan Fugaci din Rîșnov arestat pentru comiterea acestui furt nu este identic cu Ioan Fugaci (cântăreț) din Dêrste.

Cărți folositoare pentru popor. În editura foii populare „Rêvașul“ au apărut dîlele aceste următoarele 2 cărți: N-r 1 „Șchițe din popor“ de G. Stoica, conține o povestire frumoasă „Hârca“ și costă numai 10 b.; N-r 2 „Pecetele nôtre“ de P. Suciuc conține mai multe articole pline de învățătură despre scăderile poporului, nepriceperea, necredința, ușurătatea la îndatoriri și multe îndemnări bune pentru viața de acum a țărănilor și costă numai 15 bani. Cei-ce doresc a ceti aceste cărți folositoare, cari sunt și premii potrivite pentru băieții din școlile populare, să se adreseze cătră gazeta „Rêvașul“, Cluj (Kolozsvár) Iókaiteza 6.

O faptă laudabilă și patriotică din partea direcțiunii renumitelor băi Herculane este, că oferă publicului mai puțin avut favorul de 50 procente scădământ până în Iulie și după 26 August érași, ca să pôte folosi renumitele băi, calde naturale, cu conținut de puciósă și sare, în aer bogat de ozon și fără prav contra suferințelor de Ischias, șoldina cronică, reumatism, anemie, suferințe femeesci etc. cu

bun succes. Favorurile se dau ampoloiaților de stat, comitat, oraș și comunali, actori, notari, profesori, învățători, ampoloiați, turiști etc. Sistem pension. Informații mai detaliate și prospecte trimite la cerere direcțiunea.

Zeno Mocsonyi de Foen în numele său propriu, precum și în numele soției sale născută baronêsa Maria Fischer de Nagy-Szalathnya și Búdamér, al fiului său Antoniu și al tuturor rudeniilor cu inima frântă de durere aduce la trista cunoștință mórtea fratelui său

Geza Mocsonyi de Foen,

carele în Nizza la 25 Aprilie st. v. în etate de 60 ani, după o bôla grea și-a dat nobilul său suflet în mâinile Creatorului.

Râmășișele pămêntesc ale fericitului repausat se vor depune după ritul greco-oriental în 7 Maiu st. v., în cripta familiară la Foen la odihna eternă.

Parastasele se vor celebra în 4 Iunie st. v. în capela familiară la Foen, precum și în bisericile din Batta, Tiella, Ohaba sârbescă, Bruznic și Bulci.

Budapesta, în 5 Maiu st. v. 1904.

Fie-i țărina ușoră și memoria bine-cuvântată!

Din Seliște.

3/16 Maiu 1904.

Patrula de gendarmi țanțos ajustată plecă prin sat încă în preseră. Se preumbla în sus și în jos, se opria din când în când în fața hotelului frumos iluminat și cu încordare asculta la lumea ce înăuntru petrecea. Trecu apoi în parcul mai întunecos unde era liniște, urmărind ori-ce mișcare în piața din fața hotelului. Nu-și uita însă să-și îndrepteze atențiunea și asupra pavilionului de joc din apropiere. Au prins tēmă de câți-va ani încôce, de când într'o dimineță de 3/15 Maiu se treziră pe coperișul pavilionului c'un mândru tricolar roș-galbên-vênăt. De atunci țin cont de acest lucru.

De astă-dată erau asigurați pentru ori-ce eventualitate, căci mai aveau la postul de gendarmi încă vre-o 20 inși trimiși ca tot-dêuna dela alte posturi, ca să ne apere în acêstă di de ori-ce neajunsuri, ce ne-ar pute veni!

Mare și frumoasă di, astfel ne-ai fost anunțată, mărêță și încântătoare di astfel te vestesc „eroii dîlei“ Seliștenilor, cari an de an cu drag te așteptă!

Nôptea trecu în liniște. Nimic nu-i supêra.

Se revarsă de diuă. Iși arată frumôsa-i față diua de 3/16 Maiu, cea mult așteptată. Ceriul e limpede. Sôrele încet și vesel se ridică. Des de dimineță patrula din nou își începe preumblările. Percurge piața aprôpe tôte, când la distanță într'un arbore observă ceva neobișnuit. Era un

mic steag triolor, sigur pus de o mână îndemnată și adevărat simț românesc. Strejarii dîlei au fost modești de astă-dată. Dispuseă simplu a se lua jos și cu atâta își continuă inspecțiunea.

Fiind pste di țêrg, lumea era ocupată cu afacurile sale. La ôrele 3 d. a. însă tôte prăvăliile se închid. Inteligență și popor pléa la escursiune, ca în liber să serbeze memoria dîlei de libertate.

Sub ceiul liber, în codrul verde, ce bine să simé sufletul doritor de libertate. Uită nêcaz i griji și nevinovat par' că se crede stăpân peste întrêga natură. O! tu codru verde fost'ai adăpostul Românului asuprit, fos'ai cetățnia Românului erou, care pe drept stăpân se simția peste tine, doina duiósă a lui era vocea ta dulce, ér ađi stai trit și mut, par' a-ți fi uitat de tot trecutu trăit... Dêr aveți răbdare, aveți credință în viitor, căci glasul adevăratei libertăți ôșei-când totuși va rêsuna și pentru noi.

Câte-a ôre în liber petrecurăm cu sfințenie. (u capul descoperit asculturăm vorbirile surte și pline de entusiasm, apoi cântări ocsionale isvorite din caldă inimă românescă După tufiș însă nisce ochi ageri cu îngrijir supraveghiau pașii nôttri, dêr modești cum erau de fire, nicl nu se arătară.

În răduri cântând plecarăm spre sat. În piața onvoiu! se opresce. Aci deja se pronunțan strejerii trimiși. Începură a lovi în dréptasi stânga, încercară a face arêștări, se nscu mare învâlmășală, al căreia rezultat vr fi arătări și interpelări pe la autorități În fine vêdênd, că nu se pôte dintr'o srbare pacinică a se face vr'o resculare se retraseră.

În hotel în liniște se continuă serbarea, ér în piața drôia de gendarmi ne păzi până în nori, dêr se înșelară, căci nu mai avură nicl de înregistat.

Erai timpuri, când manifestarea era mai solennă, mai impunătoare. Sute de copii de școlă eșiau la escursiune, corporațiunile din comună, tôte suflarea românescă țneau adevărată sêrbătoare, ér de pe tribua aședată în piața, an de an li-se vorbea despre însemnătatea dîlei. Pe atunci libertatea de manifestare era mai mare și nu ea atât de păzită, ca ađi în era absolut șovinistă. Cum va fi ea după-ce se va vita și proiectul cel mai nou școlar al minisrului Berzeviczy?

Or-cum, dêr te-am serbat di mărêță cu inim. caldă românescă, ne închinăm memori tale și prinos de recunoștință aducem bărbaților, ce neperitoare te-a făcut în istoria nôstră!

Șicu drag și veseli te-om serba în inimă, oi cât de amenințatori fie norii ce se vor nai ridica pe ceriul vieții și culturi nôtre românesci, — căci „până când Români vom fi, nu mă tem că vom peri“.

Dorel.

ducându-se cu trăsura, trasă de cei patru împêrați, la gârta de lângă stânele ce aveau pentru a se scâldea, în timpul când se bălăcea în apă, ingerul Gavriil, prefăcându-se în chipul lui, să îmbracă cu hainele de pe mal și suindu-se în trăsura, porunci să-l ducă la palat.

Săturându-se dênșul de șoldat, eși din apă. Căutând hainele să se îmbrace, nicăire. Îmbodolindu-se cu o prostire*) se duse la trăsura. Trăsura ér' nicăirea.

— Măi!... ce se fie asta dișe; și supêrat foc, porni spre stână. Cum îl zărira câinii tăbărira pe el; mai să-l pună la pământ. Ciobanii auđindu-l țipând eșira să-l apere.

Dênșul începe a-i injura și batjocuri că de ce n'au luat sêma că le vine stăpânul.

— Ce stăpân mă?... Începură ciobanii. Ești nebun?... Împêratul nostru a plecat cu trăsura mai adineaurea?... Te faci prost? Vrei să ne înșeli?... Noi voim să te apêrăm de câni și tu ne sudui?... Stăi să-ți dăm noi șarlatane!...

*) Lintol, ciarșaf, lepedeu.

Il luară ciobanii la bătaia și îi dădură drumul numai cu o lécă de suflet.

Bătut măr, porni spre palat. Ajungând acolo, când se între înlăuntru, santinelele îl îmbrăncesc și îl opresc de a intra înlăuntru.

— Cum?... nu mă cunoșceți voi, că sunt împêratul?...

— Nu,... pezevenchiule!... Imperatul nostru e în palat!... Tălharule! marș de aicea, că te străpungem acuș, cu săbiile!...

Începu a plânge și a-se ruga; de gêba. Nicl nu voiau să se uite la el, luându-l drept nebun; mai ales că, era numai cu pielea, îmbodolit în prostire.

În apropiere de palat era o cocónă bogată tare, cu care dênșul trăia foarte bine.

Trecând un om sêrac pe aceea stradă, cum îl vêdî se puse ingenunchi înaintea lui, îl rugă să se ducă la cocóna și să-i spună că: „Împêratul voesce să vorbescă cu dênșu și că, decât îl primesce în acest scop. Omul, vêdênd atâta îngăminte, se duse. Ajungând la cocóna începî:

— Cucónă!... Un cerșitor m'a trimis să vă spun, că e împêratul și că, să binevoiti a-l primi să vă vorbescă ceva!...

— Fugi măi prostule!... Ce împêrat? Te-a amăgit, împêratul e în palat; chiar acuma vin de la el!... Trebuie să fie vr'un nebun.

Intorcându-se omul, și spunându-i ce a diș cocóna, de-odată îl podidira lacrimile dicând:

— O Dómne!... cu ce ț-am greșit ție de mă năpustesc așa de tare?...

Ajuns la aman, își aduse aminte și de Dumnezeu.

Toemai când era în gradul cel mai mare al supărării, ingerul Gavriil, chie-mând un aghiôtant îi dișe:

— Du-te și adă cerșitorul acela încôce!... arătându-i-l cu degetul.

Intr'o clipă fû adus.

Intrând înăuntru, ingerul îl apucă de mână și începu a-l muștra dicându-i:

— Eu sunt ingerul Gavriil. Am fost trimis de Dumnezeu să te fac să suferi cele ce ai suferit; pentru a crede și tu suferințele supușilor ței.

— Ce cređi, că puțin sufereau împêrații, ce îi înhămai la trăsura și îi biciuiai cu biciul, făcând atâta haz?...

Unul din ei, țî-a spus că se uita la róta trăsuri cum se învêrtesce; dêr te-a amăgit; căci dênșul se uita la róta lunei, care se învêrtesce ca și a trăsuri; și se gândea, că rêu și chinul ce-l suferea, te va ajunge și pe tine vr'odată.

Ti, nu l'ai înțeles. Asemenea n'ai înțeles nef cuvintele ce ai pus de le-a șters popa dn carte; căci spune-mi:

— „Cu cât erai mai superior santinelor care necunoșcându-ți rangul, te-au îmbrămit, când vroiai să intri în palat?... Cu cât erai mai superior cerșitorului, ce l'ai trinis înaintea cocónii bogate, care n'a vot să te primescă la vorbă?...“

Îrin urmare, rêu și fără cale te-ai cređut mai mult de cât trebuie.

— Na-ți hainele, îmbracă-te cu ele. Rêmăi érași pe tronul țeu; dêr bagă de sêmă să fi altfel de cum ai fost.

Cu aceste cuvinte ingerul se făcu nevêdî.

În modul acesta mi-am trecut „o di de Maiu la țêră.“

Banca, Maiu 1904.

Gr. N. Coatu,

Cuvântarea Regelui Carol

rostită în ședința Academiei Române dela
21 Martie v. 1904.

Nicopole

1896—1877—1902.

(Urmare.)

În războiul de la 1877 pentru neaterinare, vechea cetate Nicopole a devenit o poziție strategică de mare însemnătate în tot timpul luptelor dimprejurul Plevnei, căci ea a fost baza de operație a oștirilor aliate și punctul lor de legătură cu România.

Hotărîrea luată de armata rusescă de a trece Dunărea între Șiștov și Nicopole, împunea supravegherea de aproape a acestor din urmă cetăți. Pentru acest sfîrșit s'au concentrat o brigadă și trei baterii din corpul al treilea rusesc la Turnu-Măgurele, unde se aflau deja stabilite șese baterii de asediu.

La 14 (26) Iunie, în prezența împăratului Alesandru II, focul se începuse asupra cetății Nicopole, care nu întârzie a răspunde. În același timp toate bateriile de pe linia Dunărei, de la Calafat până la Oltenița, deschid un foc viu ca prevestire a unei acțiuni serioase.

La 15 (27) Iunie, trupele rusești trec Dunărea la Șiștov și aședă apoi un pod pe vase. Flancul lor drept, dincolo de Dunăre amenințat prin vecinătatea cetății Nicopole, împunea stăpînirea ei cât mai grabnică.

La 18 (30) Iunie, marele duce Nicolae îmi scrie la Zimnicea, că corpul al nouălea rusesc este gata de a trece Dunărea și roagă ca divisia a patra română să ocupe Flămânda și Turnu-Măgurele, unde va rămâne artileria rusescă. La 19 (1) Iunie, răspund, că al șaptelea regiment de linie și o baterie, cari se aflau la Islaz, vor trece Oltul și se vor duce la Turnu; fac totuși oarecare rezerve în privința întinderii prea mari a liniei române și asupra necesității de a avea aceste trupe în mână pentru o eventuală operație între Calafat și Corabia. Tot-odată înștiințez pe Marele Duce despre eșirea lui Osman Pașa din Vidin și înaintarea lui cu cinci-spredecece batalioane și două baterii.

La 23 (5) Iulie, în urma unei noue cereri, mai pornesc al cincilea de linie, al treilea de călărași și o baterie la Flămânda.

La 26 (8) Iulie, un regiment de cazaci intră în Plevna, de unde gonesc pe Turci, puțin la număr; a doua zi însă câteva batalioane trimise din Nicopole alungă pe cazaci și le reiau Plevna.

În sfîrșit la 29 (11) Iunie corpul al nouălea rusesc, acoperit de cavaleria sa, înainteză spre Nicopole. La 1 (13) Iulie, bateriile de asediu și bateriile române de la Turnu, Flămânda și gura Oltului deschid focul asupra Nicopolei. Spre seră avangardele rusești sosesc înaintea cetății, o brigadă de cazaci ocupă drumul spre Plevna, ér noaptea se aședă baterii pe locuri acoperite cu lucrări de pământ. A doua zi dimineața, din ambele țărături ale Dunărei, nouă-deci și două de tunuri aruncă ghiulelele lor asupra Nicopolei. O divizie a corpului al nouălea înainteză spre valea Osmei și, în urma unei lupte înverșunate, ocupă satele dimprejurul cetății precum și podul de peste Osma. Turcii se retrag spre Nicopole, lăsând în stăpînirea Rușilor înălțimea de la Samovit. De la răsărit, o brigadă de infanterie susținută de cavalerie, atacă reștrășamentele înaintate cu atâta voinicie, în cât Turcii după o bărbătescă împotrivire, sunt siliți a da înapoi spre cetate, care se află astfel încongiurată de toate părțile și strînsă de aproape. Noaptea pusese capăt acestei lupte sângerose, la care infanteria și bateriile române participase cu un foc viu, mai ales în momentul retragerii Turcilor din poziția de la Samovit. Săra mai înștiințez pe marele duce, că o nouă colonă turcască de două-deci și cinci batalioane cu cavalerie a ieșit din Vidin, mergînd spre Rahova.

La 3 (15) Iulie se hotărîse luarea cetății cu forța și de dimineața tunurile bubuiau din nou spre a pregăti asaltul, însă comandantul cetății ridică stégul alb pe meterez. Focul încetă și un parlamentar oferă predarea sub condiția liberei retrageri a trupelor turcesci. Cererea fu respinsă și comandantul silit a se închina voinței învingătorului. Doi Pași, șese mii soldați, dintre care trei sute răniți, depuse armele; și șapte stéguri, o sută-trei-spredecece tunuri, peste deuce mii puscii și două monitoare fură cucerite.

Armata rusescă perdă în această luptă un general, trei-deci și unu de ofițeri și o mie două sute șapte-deci și nouă omeni. Turcii aveau aproape o mie morți.

Prin înlesnirea ce a dat operațiunilor ulterioare, căderea cetății Nicopole pôte fi privită ca unul din cele mai însemnate evenimente ale războiului.

La 8 (20) Iulie ni-se cere ca trupele române de la Turnu-Măgurele să ocupe Nicopole și ni-se arată dorința ca prizonierii Turci să fie escortați de călărași până la cea mai apropiată etapă rusescă. Aceste propuneri nu sunt primite. Tot la 8 (20) Iulie o divizie a corpului al nouălea are o luptă crâncenă la Plevna și e silită a se retrage spre Nicopole cu o perdere de șapte-deci și cinci ofițeri și peste două mii omeni. Plevna era ocupată de trupele lui Osman Pașa, despre a cărui plecare din Vidin anunșasem pe marele duce Nicolae.

La 11 (23) Iulie primesc o nouă cerere din partea împăratului Alexandru pentru ocuparea cetății Nicopole, spre a face disponibile trupele rusești de acolo. La 13 (25) Iulie această cerere este reînnoțită și primită.

La 17 (29) Iulie, cei dintâii ostași români pun piciorul pe acest pământ, unde luptase Mircea cu aproape patru vécuri înainte. Regimentele al cincilea de linie și al patru-spre-dececelea de dorobanți cu al treilea și al optelea de călărași, trec Dunărea la Turnu-Măgurele pe vase mari și sunt primite cu toate onorurile de generalul Stolipin, comandantul cetății Nicopole. Regimentele al trei-spre-dececelea de dorobanți, cu al optelea de călărași ocupă orașul, un batalion din al cincilea de linie păzesc podul de peste Osma spre Rahova, ér celălalt batalion drumul spre Plevna. Regimentul al treilea de călărași este trimis înainte, însărcinat cu serviciul de recunoșceri. Trecerea acestei trupe din divisia a patra pe teritoriul Bulgariei s'a admis cu condiția, ca ele să rămână sub a mea comandă și cu dreptul de a dispune de ele ori unde am avea trebuință.

La 19 (31) Iulie se ivesce o nouă ciocnire între două corpuri de armată rusești și trupele lui Osman Pașa. Lupta fu înverșunată și vitejescă din ambele părți; spre seră bătălia era perdută pentru Ruși, cari sunt siliți a se retrage; o sută șapte-deci ofițeri și șapte mii omeni rămași pe câmpul de luptă. În aceeași seră, târziu, primesc o depeșă a marelui duce Nicolae, prin care mă roagă a trece grabnic Dunărea cu totă armata, spre a veni în ajutorul trupelor rusești amenințate. Se dă divisei a patra ordinul de a se concentra la Nicopole și de a sprijini armata rusescă, unde va fi nevoie.

La 22 (3) August înștiințez pe marele duce că, cu toate greutatele unei schimbări a liniei noastre de operație, o voi muta, și că sunt gata a coopera cu trupele sale pentru luarea Plevnei, devenită o primejdie permanentă pentru armata imperială. Podul pentru trecerea Dunării va fi stabilit între Islaz și Corabia. Cer însă un răgaz de 8 zile pentru pregătiri și intrare în acțiune.

La 23 (4) August, marele duce îmi mulțumesc, că am pus divisia a patra la dispoziția sa, cerîndu-mi și pe a treia. Fiind informat, că nici o acțiune serioasă nu va fi începută înainte de sosirea a șese divisiilor nouă din Rusia, amân răspunsul meu.

La 4 (16) August, Rușii insistă érăși, pentru-ca divisia a treia să trecă Dunărea

și pentru ca podul nostru să fie aședat nu la Corabia, ci la Nicopole. Ambele aceste cereri nu sunt primite.

Correspondența între marele duce și mine urmază până la 13 (25) August și are de obiect cooperația trupelor române a căror individualitate ceream să fie păstrată neapărat. Întîlnirea mea cu marele duce la Nicopole este întărziată din cauza neînțelegerii asupra mai multor cestiuni, pe cari doriaș să le ved rezolvate mai nainte prin înscris.

La 10 (22) August, marele duce îmi arată prin o telegramă din Gorni-Studen, că situația trupelor sale la Șipca este serioasă și insistă, ca armata română să grăbescă trecerea Dunărei. Fără întârziere răspund, că podul de la Siliscióra, lângă Corabia, este aproape aședat și că trupele sunt concentrate acolo, gata să între în Bulgaria.

La 12 (24) August, regimentele al patrulea și al cincilea de călărași cu o baterie călărătă trec Dunărea la Nicopole. A doua zi marele duce îmi telegrafiază, că împăratul și el doresc a mă vedea cât mai neîntărziat și că mă așteptă cu nerăbdare.

La 14 (26) August, o parte din divisia a treia trece Dunărea la Corabia pe pontone spre a ocupa linia Iskerului.

La 15 (27) părăsesc Corabia și pornesc spre Turnu-Măgurele; la 16 (28) s'era sosesc la Gorni-Studen, în marele cuartier imperial, unde sunt călduros primit de împăratul Alexandru, care-mi oferă comandamentul superior asupra tuturor trupelor dimprejurul Plevnei. Divisia a patra română se afla deja acolo. Mulțumesc împăratului de cinstea făcută țării ér la observațiile mele despre răspunderea unei așa grele însărcinări, el îmi răspunde: „Dumneșeu ne va ajuta“.

A doua zi s'a întrunit un mare sfat de război, în care s'au hotărît dispozițiunile de căpetenie pentru „detașamentul de la vest“, denumire, ce s'a adoptat pentru armatele aliate din prejurul Plevnei. Asupra cererii marelui duce am admis, ca podul de lângă Corabia, după trecerea armatei române, să fie mutat la Nicopole spre a pute servi și armatei rusești. Prin această mutare ne schimbasem pentru a treia oară baza noastră de operație.

După amedii am pornit la Zimnicea, unde am rămas noaptea. Pe drum la podul de la Șiștov, am avut o jalnică întîlnire, sutimi de căruțe cu răniți de la Șipca. La 18 (30) August am părăsit Zimnicea, după ce am vizitat pe generalul Dragomirov, grav rănit la Șipca. S'era eram întors la Corabia. A doua zi am ținut un sfat de război în care s'au luat toate măsurile pentru trecerea armatei în Bulgaria și pentru schimbarea bazei noastre de operațiunii în urma mutării podului la Nicopole. Această mutare era să ne pricinuescă multă trudă și grije.

În aceeași zi o depeșă îmi aduse șicrea, că Turcii au ieșit din Plevna și că s'a încins o nouă luptă serioasă, în care Rușii au pierdut 30 ofițeri și aproape o mie de omeni.

(Va urma.)

ULTIME SCIRI.

Londra, 19 Maiu. Japoneseii și-au întrerupt și amânad înaintarea spre Liaoyang. Avngarda trupelor generalului Kuroki, care ajunsese la Kaiciôn, a fost retrasă la Fôngvanceng. Pozițiunea această o întăresc cu mare grabă Japoneseii, pentru cazul, când ar fi siliți să se retragă.

Tokio, 20 Maiu. Două incrucișătoare japoneze s'au scufundat: unul „Ioschima“ ciocnindu-se cu incrucișătorul „Kazuga“, aproape 300 de omeni s'au înecat; un alt vas de război japones, „Hatsuse“ lovindu-se de o mină submarină s'a scufundat, perdîndu-și viața aproape 500 de Japonesei.

Bibliografie.

A epărut la București:

Sistema ortografică a limbii române de Nic. Densușianu, o broșură de 73 pagini și se afla de vânzare la librăria Leon Alcalay din București cu prețul de 1 leu, trimisă cu poșta 1 leu 15 bani sau 1 cor. 10 fl.

„Istoriografi vechi... Istoriografi noi“. Studiu critic în chestia vechei metropolii ortodoxe române, de Teodor V. Păcățian. Sibiu. Tiparul Tipografiei arhidieceșane 1904. Pagini 174. Prețul 2 corone.

Adunare de învățatori.

Despărțământul *Mediaș-Ibașfalău* al reuniunii învățătoresci din arhidieceșă de Alba-Iulia și Făgăraș, și-a ținut ședința sa de primăvară în ziua de 24 Aprilie n. a. c. în fața unui numeros public din popor în biserica frumoasă din Mediaș.

Acastă adunare era proiectată mai mult pentru satul Blășel, împrejurările au adus însă cu sine ca să se țină în Mediaș și fiind-că scriitorul acestor șiruri încă a fost unul dintre cei prezenți, cred, că nu fac un rău serviciu cauzei române istorisind pe scurt în colonele acestei foi decursul ședinței din adunarea pomenită. Adunarea era fixată, adecă pe una din acele zile, când împiegații căilor ferate erau în grevă și când prin urmare domniile învățători nu erau așteptați să vie. Cu toate acestea învățătorii se înmulțeau mereu și la constatarea membrilor prezenți, s'a vădit că cu foarte puține excepțiuni numărul membrilor se completează. Ba am avut fericirea să salutăm cu drag și astfel de puteri didactice, cari de acasă pân' în Mediaș n'au făcut mai puțin ca 50 km. depărtare au venit cât pe jos, cât cu căruța. Din tractul Ibașfalăului afară de unul, și acela justificat, toți s'au prezentat.

Învățătorul local d-l Isidor Dopp tocmai își rostea cuvîntul de primire, în care era cuprins și istoricul pe scurt al Mediașului, al bisericii și școlii greco-catolice din Mediaș, când pe neașteptate ne onorează cu prezența sa inspectorul reg. ung. de stat Szabó Mihály din comitatul Târnavei încă cu reședința în Dicio-St. Mărtin. Tot atunci am salutăm cu dragoste pe neobositul șef al tractului Mediaș, protopopul gr. cat. d-l Ioan Moldovan. Fiind astfel completat numărul celor de față și după ce vorbitorul încheie discursul său cu vorbele creștinesci „Christos a înviat“ și i-se răspunde cu „Adevărat c'a înviat“, tot același învățător, la invitarea președintelui Gavrilă Bozoșan din Biertan rostesc *„Disertațiunea intuitivă despre metodel fonomimic“*.

D-l Dopp pomenesc în mai multe rânduri despre metoda fonomimic, despre care afirmă, că are să fie metoda viitorului la învățământul cetirei!!! Introducerea o face punînd în relief 1) metoda slovenirei său al lui ađi-buche, 2) metoda fonetică, 3) metoda scriptologică și 4) metoda cuvintelor normale. Arată părțile bune din acestea, d'er arată și pe cele rele. Le face adecă istoricul pe scurt, precum și critica, și ca urmare din conclusiune în conclusiune ajunge la metoda fonomimic.

Făcîndu-se critica disertațiunii s'au ivit diferite păreri. La sfîrșit însă s'a constatat prin majoritate, că d-l Dopp s'a achițat bine de datorința sa.

După ce s'a sfîrșit și această disertațiune d-l Gavrilă Bozoșan președintele despărțământului, își rostesc cuvîntul său de deschidere. Arată seceta de manuale corăspundătoare pentru școlile noastre, împinteză pe învățătorii la împlinirea oficiului lor și declară ședința această învățătorescă de deschisă.

D-l Ioan Pavel, notarul ad hoc al despărțământului cetesce protocolul ședinței din toamna trecută, ce s'a ținut în orașelul Biertan, care pe lângă câteva reflexiuni se ia spre cunoscință și se accepteză.

După primirea procesului verbal urmază disertațiunea didactică: „Despre armonia între familie și școlă“ de învățătorul Isidor Dopp, care după cât mi-aduc aminte se sfîrșea cam așa: „Împrejurarea, că suntem slabi dotați să nu ne altereze, ci chiar această împrejurare să ne dea impulsul spre o activitate și mai mare, căci tocmai această activitate și în această direcțiune stă strînsă legătura a îmbunătățirii stărei noastre materiale. Noi prin noi trebuie să ne ajutăm, după principiul: „Ajută-te ca și Dumneșeu să te ajute.“

Alte puncte mai însemnate și demne de înregistrat din această ședință învățătorescă sunt încă următoarele:

A) Reuniunea de înmormântare a învățătorilor. B) Cestiunea regulării salarelor învățătoresci și reducerea anilor de serviciu.

Să vedem ce vră reuniunea de înmormântare?

Domnii Iuliu Bardoși, Ioan Stoa și Leon Maior au publicat în numărul 3 și 4 ai „Foiței școlastice” din 1903 un „Proiect de statut pentru reuniunea de înmormântare a învățătorilor gr. cat. din arhidieceasa de Alba-Iulia și Făgăraș” cu scopul, ca discutându-se ore cândva, să se aducă deciziune. Cestiunea e foarte importantă. Menirea ei este, ca să deie ajutor familiilor membrilor săi între cele mai critice împrejurări, asigurând spesele recerute, ca să poată fi înmormântați în mod demn și cinstit și tot-odată să le asigureze și asistența pe un timp ore-care.

Cum că această reuniune de înmormântare ar fi foarte folositoare și că ar umplea un gol simțit, o scim de acolo, că noi învățătorii români confesionali trăim între împrejurări și condiții grele. Salariul ne este atât de mic, în cât abia suntem în stare a trăi de pe o zi pe alta. Dăr și așa numai cu mare cruțare și ducând lipse dănilice. Între astfel de împrejurări, a cruța și a pune banii albi pentru zile negre, cum se dice, nu putem.

Cestiunea regulării salarelor învățătoresci și reducerea anilor de serviciu încă e una dintre cele mai momentuoase.

S'a luat conclud, ca să se facă pașii necesari către consistoriul din Blăși în această afacere. Aceasta e cea mai gingașă cestiune și de la rezolvarea ei mult va depinde soarta școlilor și învățătorilor noștri confesionali.

Ternăvénul.

Convocări.

Despărțământul Făgăraș al Reuniunii inv. gr. cat. din arhidieceasa gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș își va ține adunarea de primăvară Duminecă în 22 Maiu st. n. a. c. în Bărcuț, la care se invită P. T. membrii și toți binevoitorii școlii. Program: 1) La 7 ore dimineața participarea în corpore la serviciul divin. 2) Constatarea membrilor prezenți. 3) Deschiderea ședinței. 4) Asistarea la esamenul de vară cu elevii școlii locale. 5) Alegerea comisiunilor pentru aprofriarea esamenului, a disertațiilor, precum și a încassării taxelor. 6) Cetirea disertației „Computul în școlă populară” de inv. Octavian Popp. 7) Disertația populară: „Aratul și séménatul practic rațional” prin Ioan Pop. 8) Raportul comisiunilor. 9) Cetirea protocolului din adunarea trecută. 10) Discutarea înființării reuniunii de înmormântare. 11) Eventuale propuneri. 12) Fixarea locului adunării de toamnă și designarea persoanelor prelegătoare și disertante. 13) Alegerea celor 2 membri verificatori. 14) Inchiderea ședinței.

Sinca veche în 8 Maiu 1904.

Ioan Pop,
președinte.

Ioan Cocișiu,
secretar.

În sensul §-ului 21 din statute prin această se convocă adunarea de primăvară a „despărțământului Băia D. S. Martin” al Reuniunii învățătorilor din arhidieceasa gr. cat. de A. Iulia și Făgăraș, pe 28 Maiu s. n. a. c. în școlă gr. cat. din Maghiar-Bénye (Băia-maghiară) la care pe lângă membrii ordinari și ajutători se invită O. D. preoți și toți sprijinitorii cauzei școlare.

Program: 1) Serviciul divin și obișnuitul parastas la 7 ore dim. (urmăzând începerea esamenului cu școlarii. 2) Deschiderea adunării la 11 ore a. m. 3) Apelul nominal. 4) Verificarea procesului verbal din adunarea trecută. 5) Disertațiune de P. Suci inv. în Iclod. 6) Critica disertațiunii. 7) Încassarea taxelor. 8) Raportul comisiunii emise pentru scontrarea cassei. 9) Raportul bibliotecarului. 10) Raportul cassarului — bugetul. 11) Discuțiune asupra proiectului de statute pentru înființarea reuniunii de înmormântare (v. F. S. n-ile 3 și 4 din 1903). 12) Anunțarea ștemelor puse la concurs de adun. generală. 13) Dispoziții de verificare. 14) Locul ținerii adunării viitoare. 15) Alegerea persoanei care va diserta și a celei care va ține prelegere practică la adunarea viitoare. 16) Propuneri și 17) Inchiderea adunării.

Sâncel, la 13 Maiu 1904.

Teodor Păndăan,
președinte.

D. L. Todoran,
notar.

Din Franța.

Din incidentul acceptării demisiunii eroicului colonel Marchand, care fusese invitat să ia parte la războiul ruso-japonez în cartierul general al lui Kuropatkin, ér guvernul francez a refuzat a-i acorda permisiunea, diarul „La Libre Parole” se ocupă cu ședința consiliului de miniștri, în care s'a acceptat acea demisiune și în care s'au m'ai adus încă două hotăriri, cari, dice numitul diar, vor fi salutate cu bucurie de ceta evreo-masonică, dér cari nu servesc de loc spre gloria Franței.

Afară de rezolvirea cestiunii Marchand în numitul consiliu s'a numit colonelul evreu Valebrègue în postul de șef de cabinet al ministrului de război și s'a pus în disponibilitate generalul Jeannerod comandant al corpului I. de armată. Eță comentarele diarului francez:

„Colonelul Marchand, a cărui temerară odisee de-a curmezișul Africeiro cunoșce totă lumea, este acoperit de rânfi. El și-a cucerit toate gradele prin bravuri uimitore și a arătat în circumstanțele cele mai grele cele mai rare calități ale unui adevărat războinic. Spre a-l recompensa pentru îndelungatul său devotament către Patrie, guvernul „Rășpopitului” (Defroqué) l'a urmărit cu ura sa și l'a silit a-și da dimisia.

Jidovul Valabrègue are titluri mai strălucite decât colonelul Marchand. El este văr bun cu trădătorul Dreyfus. De acum înainte el va fi adevăratul șef al armatei. Valabrègue este văr bun și cu generalul Naquet, un alt Evreu, care este un fel de mare măestru al artileriei. În ourend vom vedé în Franța pe Valabrègue ministru de război, ér pe Dreyfus șeful statului major general al armatei.

Deja până acuma avem o ceta întrégă de comandanți de regimente Evrei. În Paris avem pe Heumann la reg. 89 de inf. și pe Denney la 128. La reg. 12 de artilerie în Vincennes atât colonelul, cât și locot. colonelul sunt Evrei. Primul poartă numele de Mayer-Samuel, al doilea pur și simplu Mayer.

Generalul Jeannerod, care a fost pus în disponibilitate, a fost isbit din cauza că într'un ordin de di adresat trupelor a relevat devotamentul călugărițelor isgonite din spitalul militar din Lille. Generalul Jeannerod spunea în ordinul său de di, că două surori de caritate din acel spital primiseră de curând espresiunea înaltei satisfacțiuni a ministrului de război André pentru devotatele lor servicii. Eță de ce a fost lovit Jeannerod de către consiliul de miniștri la propunerea francmasonului André!

Furturi musicale și literare.*

Intémplarea aduse cu sine, că în zilele trecute un coleg imi cântă la pian o piesă musicală, spunându-mi că acesta e cea mai nouă și mai frumoasă piesă unghuresă.

Dér îndată ce lovi acordurile primului tact, acestea mi-se părură de tot cunoscut. Ascult până în sfârșit și spre mirarea mea cea mare văduii, că piesa din cestiune este vechea și frumoasă noastră romanță de G. Cavadia, „Unde esci?”, compusă pe cuvintele și dedicată lui T. Șerbănescu.

Cerui îndată piesa în ediția maghiară și mă uitai la titlul ei, care e următorul: „Élsz-e még? Bus dal, szövegét írta Rudnyánszky Gyula, zenéjét szerző Rényi Károly”, adecă pe românește: „Mai trăesci? cântec trist, cuvinte de Iuliu Rudnyánszky musică de Carol Rényi.

Mă uit bine la coperta piesei și văd că a apărută în ediția lui „Rozsnyai Károly, könyv és zenemű kiadása Budapest Muzeum körút 15” și, că poartă observarea: „A kiadó sajátja minden országra nézve = Proprietatea editorului pentru toate țările.

Pe fața ultimă e un catalog de note unghuresci, între cari și: Az én bánatom, (Când luna 'n Maiu) szövegét írta Rudnyánszky Gyula = cuvinte de I. Rudnyánszky. Emlékszel-e? Legujabb, remek-zép bus dal. Szövegét írta Rudnyánszky Gyula zenéjét szerző Rényi Károly = Mai trăesci? cel mai non(?) și admirabil cântec trist,

* Intârziată din cauza aglomerației de materie.

cuvinte de I. Rudnyánszky, musică de Carol Rényi.

M'am uitat cu de-amănuntul la piesă și cerându-o ca să o duc acasă, am făcut comparație între cea originală a lui G. Cavadia, pe care o am, și între cea din cestiune și am observat, că pretinsul compositor, nu s'a sfiit de a plagia din tact în tact întrégă piesa lui Cavadia, cu acea neînsemnată deosebire, că până când G. Cavadia și-a arangiat piesa pentru voce și pian astfel, că pianul cântă numai acompaniamentul, ér vocea cântă melodia, — d-l Rényi a pus întreg acompaniamentul la mâna stângă (adecă în cheia basului la pian) ér mânei drepte i-a dat să cânte melodia. Apoi a mai lăsat ici colea câte un ton afară din câte un acord, crezând că astfel va înșela lumea. Dér nici chiar tonalitatea n'a schimbat-o lăsând și el piesa în h moll.

Atăta cu privire la musică! Ér ceea ce privește textul, ca să și pótă face oricine idee despre originalitatea lui Rudnyánszky Gyula, las aci să urmeze atât textul original românesc al lui T. Șerbănescu, cât și cel plagiat al lui I. Rudnyánszky:

Unde esci?

— de T. Șerbănescu. —

În zadar în largă lume
Caut să te mai gășesc
Tu l'al cărei dulce nume
Și ađi încă 'ngălbinesc:
Dacă tu tot mai trăesci
Unde esci, unde esci?

Inger cu aripi ușore
Pe pământ venit din cer
Te-ai întors tu în cer ore?
Ceriului în dar te cer
Dintre ingeri tu lipsesci
Unde ești, unde ești?

Tu steluța vieții mele
În ce nopți te-ai cufundat?
Înzădar te cat prin stele
Stelele încă te cat:
Ca și mie le lipsesci
Unde esci? .... etc.

Élsz-e még?

— Irta Rudnyánszky Gyula. —

A világ hól rejthet téged?
Hiába sápadok
Szerelmem hiába éget
Te real nem talállok.
Merré jársz! tudja az ég
Élsz-e még? Élsz-e még?

Angyalom, te édes tiszta
Kit az ég adott neke n,
Tán az égbe tértél vissza?
Mind hiába kérdezem
Angyalok se láttak rég
Élsz-e még, élsz-e még?

Melyik éj kódébe tüntél
Szivemnek csillaga?
Tündökölnei. hogy megszüntél,
Szomorú a menyholt maga
Az a két szem ott sem ég
Élsz-e még? .... stb.

Compositorii noștri cred, că ar face bine în interesul lor propriu, dacă nu ar trece la ordinea zilei preste atari fapte.

De va, 10 Maiu 1904.

I. Cl. Iuga,
cand. de avocat.

Reprentații, concerte și petreceri.

Corul bisericei gr. or. române din Brașovul vechiu va aranja o producțiune musicală-teatrală urmată de dans, Duminecă în 16 (29) Maiu 1904 (în ziua întâia de Rosalii) în sala hotelului „Orient” (nr. 1) din loc. Dirigent de coruri: domnul Nicolae Oancea jun. Începutul la 7 $\frac{1}{2}$ sora. Prețul de intrare: de persoană 1 corónă, de student 80 bani. Venitul curat este destinat în favorul fondului corului de la biserica sfintei Adormiri din Brașovul vechiu. Contribuiri peste taxa fixată se primesc cu mulțămintă și se vor publica. Bilete se pot cumpăra înainte la domni „Eremias” și în sora de producțiune la Cassă.

Program: 1) Musică. 2) „Imn religios” cor mixt de Abt. 3) „Lupta”, poezie de V. Alexandri, de d-l Ioan Aldea. 4) Teatru: a) „Scara mătעי”, operetă într'un act de V. Alexandri. Roluri vor avé: d-șora Aneta Puiu, d-l Vasile Aldea, d-l R. Răsnovean, d-l Nicolae Florea, d-șora Elena Dârstar, * 5) „Trageți hora”, cor de dame de A Flechtenmacher. 6) „Căii țiganului”, anecdotă de Th. Speranță, declamată de d-l Ioan Sârbu. 7) „Cucuruz cu frunza 'n sus”, cor de bărbați de * 8) Musică. 9) Teatru: b) „Cărlanii”, vo-devil într'un act de C. Negruzzi. Roluri

vor avé: d-l Dumitru Jaliu, d-l I. Aldea, d-l C. Voicu, d-șora Paraschiva Puiu, d-șora Elena Dârstar. După producțiune urmază dans.

În Lăscud — după cum ni-se scrie — s'a dat la 11 Aprilie n. o reprezentație teatrală declamatorieă cu cântări cu copiii școlari de acolo, sub conducerea învățătorului Valeriu Platon. Reprezentația a succes bine, ea s'a început cu un cuvânt de deschidere rostit de numitul învățător către popor în care îndemnă poporul să se alipescă de conducătorii săi și să-i asculte, căci poporul, carg nu și soie prețui conducătorii, nu e vrednic de ei. Poporul să-și păstreze portul cel frumos românesc să-și chivernisescă bine rodul ostenelelor câștigat cu multă trudă, să ocolescă cărciumele. A urmat apoi esecutarea programului bogat (22 puncte) care a succes peste așteptare bine. Producțiunea s'a încheiat cu frumosul și interesantul joc românesc Róta. Din sumele întrate s'a pus basă la înființarea unei bibliotecă populare.

Reuniunea meseriașilor și economilor din A. Iulia va aranja un maial în 17/30 Maiu a. c. (a doua zi de Rosalii) în „Grădina Popilor” din loc. Alba Iulia, în 10 Maiu 1904. Pentru comitet: Ioan Teculescu, președinte, Ioan Pampu, v.-președinte, Iosif Roman, cassar. Traian Novac, secretar, Nicolae Pleșa, controlor. Începutul la 3 ore p. m. (plecarea în corpore de la casină) Prețul de intrare: de persoană 1 corónă. Venitul curat e destinat în favorul Reuniunii. Contribuiri peste taxa de intrare se primesc cu mulțămintă și se vor publica.

Dare de sémă și mulțămire publică.

Cu ocaziunea petrecerei aranjate la 12 Aprilie st. n. în Ernot s'a încassat cu totul suma de 209 cor. 60 fil., și s'au speșat 161 cor. 20 fil., rămânând deci un venit curat de 48 cor. 40 fil., din care sumă $\frac{1}{2}$ parte 24 cor. 20 fil. s'a dat pentru biblioteca reuniunii învățătorilor din tractul Ernotului, ér $\frac{1}{2}$ parte tot 24 cor. 20 fil. s'a dat la școlă gr. cat. din Ernot, ca să se cumpere cărți de școlă la băeți, după cum a fost prevăduț în invitații.

Contribuiri peste taxă au intrat de la următorii P. T. domni: Petru Nirăștean paroch gr. cat. în Ernot 5 cor., Ioan Rusu proprietar în M. Ludoș 3 cor. 80 fil., Dănilă Muntean, not. Cuciu 3 cor., Ioan Boer paroch M. Lechința, Alexandru Maior paroch în Tirimia câte 2 cor. 40 fil., D. ra Helfenbein Rudolf din Tergul Murășului 2 cor., D. na Rossler M. Lechința 1 cor., 80 fil., Valer V. Boer, proprietar în Lechința Szabó Ferencz, comerciant în Ernot câte 1 cor. 60 fil., Iosif Socol, paroch în Lăscud 1 cor. 40 fil., N. N., Vescan Dr. Moldovan notar Babohalma, Kiss Laszlo notar Ernot, Deak I. Ernot, Emil Bredă stud. inv., Teodor Turu farmacist, Basil Morar învăț. M. Ludoș, Veres Pál câte 80 bani, Ioan Moldovan sub notar D. Sân-Martin 60 bani, Ioan Băndea notar Cerghid, Vasiliu Masca paroch în Beiu, Vasiliu Saltelechi v.-protopop onorar Bardoș, George Greou teol., Teodor Abrudan, Ioan Szenygel proprietar în M. Lechința, Simon Kálmán Corod, Ioan Nicórá învăț. în Ginja Iosif Nicórá teol., Ambrosiu Nistor, Maxim Oltean câte 40 bani, Bărsan paroch în Sâncrai, Teodor Branea teol., Dumitru German, Nicórá. Chira Mihăilă, câte 20 b.

Comitetul arangiator își ține de cea mai plăcută datorință a aduce cele mai căldurose mulțămite tuturor P. T. domni și domne și pe această cale, pentru maritimósele contribuiri.

Ernot, în 13 Aprilie n. 1904.

Comitetul arangiator.

MULTE ȘI DE TOTE.

Înșelătorii spiritiste la curtea Țarului.

Mai multe diare din Londra aduc raporte lungi despre nisce înșelătorii comise prin spiritism la curtea Țarului Nicolae. Scirile acestea apărute în nisce diare seriose englese par a conține mult adevăr de ore ce se soie, că Țarul are o mare predilecție pentru esperimente spiritiste. Înainte cu vre-o patru săptămâni — așa scriu foile — Țarul a făcut cunoșcinta unei d-șore foarte inteligente cu numele Zenobia Galaczky, o Ruténcă, care ocașional a spus Țarului, că soie prevesti viitorul cu ajutorul unui metal, care posedă însușiri radio-active, proiectând pe o pânză chipuri cari conțin evenimentele, ce le va aduce.

viitorul. D-șora Galaczky, care în decursul ultimelor două săptămâni a fost primită de 5-ori la palat, ar fi convins pe Țarul, că Rusia va avea să suporte încă multe nenorociri și catastrofe, până ce-i va succeda să bată pe Japonesei. Între chipurile proiectate de d-șora Galaczky cu ajutorul metalului radio-activ pe o pânzătură, a fost și unul, care reprezenta Portul-Arthur cu totul devastat și prefăcut în ruine, ér flota rusescă aruncată în aer. Alte chipuri, cari apăreau rënd pe rënd înfățișau lupte crâncene, în care Rușii erau bătuti și puși pe fugă. În fine apăru un nou chip pe care se putea vedea, cum Japonesei se retrag spre Corea, ér Rușii ca învingători, ocupând pozițiunile Japoneseilor. D-șora Galaczky a mai spus Țarului, că e în stare să-i spuie tot ce se petrece între miniștrii ruși.

Mulți dau creșdământ acestor destăinuirii, alții însă susțin, că d-șora Galaczky este întrebuințată spre scopuri de partid din partea partidului Rușilor vechi și tôte desăinuirile făcute sunt simple înșelătorii. Este însă fără îndoială forțe caracteristic, că Țarul caută în spiritism mângăere pentru desastrese suferite în estremul Orient.

Visiunile regelui Sârbiei, Petru.

În Sârbia par a domni mari îngrijiri cu privire la viitorul țării. Se susține anume svonul, că Regele Petru e forțe deprimat și suferă de o insomnie acută. Starea lui sanitară s'ar fi înrăutățit de la ultima sa călătorie în orașele sârbesce Semendria și Poșarewatz, suferind aici multe desilusionări. Cetățenii mai cu vađa ai acestor orașe nu s'au prezentat la primirea Regelui. Popor de rënd era — ce-i drept — în număr mare adunat pe străđi, dér nu l'a întâmpinat cu însuflețire, nici nu s'a prea uitat la rege ci părea absorbit de vederea ucigașilor regelui Alexandru, cari se aflau în suita Regelui Petru. Ba ce e mai mult în orașul Poșarewatz fâlfăiau pe unele case stéguri mai vechi, cari purtau inscripția: „Mulți ani trăiescă regele nostru „Alexandru“.

Diarul „Daily Chronicle“ are scirea, că după întorcerea regelui din această călătorie, insomnia s'a potențat și ca Regele se scôlă deja pe la orele 2 dimineața, chemând pe ofițerul de serviciu, ca să-i țină de urit. Cătră unul din acești ofițeri să fi đis, că în visurile sale ar fi vëdut adeseori pe regele Milan, tatăl lui Alexandru, cum alerga cu sabia scôsă prin coridoarele și salele palatului strigând: „Unde sunt ucigașii fiului meu?“

Guvernul și prietenii Regelui sunt forțe îngrijați în urma melancoliei Regelui și a indiferenței poporului sârbesc față de noul lor rege.

Incunoscintare.

Subsemnații foști conducători ai zidirei palatului lui Frederic Czelli și al palatului băncei austro-ungare avem onorea a face cunoscut On. public, că am deschis aici în Brașov o cancelarie de arhitectură în Strada Lungă nr. 14, edificiul fostului hotel „Pomul verde“ și ne însărcinăm cu executarea de planuri în tot felul de stiluri din brânșă arhitecturală, mai departe devisuri, precum și construirea repede și specialistă a tot felul de zidiri. Lucrările noastre de până acuma oferă deplină garanție că vom satisface tuturor cerințelor, începând de la cele mai simple până la cele mai înalte moderne. În practica noastră independentă d'apropo 20 ani am executat atât ca conducători de zidiri, cât și prin planurile noastre, de repește-ori premiate, cele mai diferite edificii ca: biserici, teatre, case sociale, hoteluri, spitale, școli, case de măr-furi cu construcțiune de fer, mai multe vile și case mai mari și mai mici pentru chiriași, etc.

Ca și până acuma așa și d'aci înainte ținta noastră principală va fi a obține prin munca noastră, mulțumirea Onoratului public.

În speranța, că cât mai curënd vom fi însărcinați cu lucrări, semnăm cu tóta onorea

Frații Gabary
arhitecți și antreprenori de clădiri

Anunțuri de căsătorie.

De la 6-12 Maiu

1) Pomponiu Constandin gr. or. invetator în Sighișoara cu Domnica Neagu gr. or. din Brașov. 2) Dumitru Gămulea gr. or. lucrător, cu Paraschiva Cimpoacă gr. or. amândoi din Brașov.

POSTA REDACȚIUNELI.

S. P. S. în Ș.: Ceea-ce vați propus să arătați, e binisor reușit. Ați scris însă așa de voluminos, încât ne este peste putință a publica în tóta estensiunea. S'ar potrivi mai bine pentru o revistă specială.

I. II. în J.: Probabil, că vom publica, după ce vom face corecturile necesare.

Milo. Nu se pôte.

Târgul de rimători din Steinbruch.

Starea rimătorilor a fost la 16 Maiu n. de 31.694 capete, la 17 Maiu au intrat 904 capete și au eșit 658 capete rămânând la 18 Maiu n. un număr de 31.940 capete.

Se noteză marfa ungrăscă: veche grea dela — — — fil. tineră grea dela 120—121 fil., de mijloc dela 120—121 fil. — Sârbescă: grea 118—120 fil., de mijloc 116—117 fil., ușoră 114—115 fil. kilogramul

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil Traian H. Pop.

Convocare.

P. T. membrii „Reuniunii române de înmormântare din Câmpeni sunt poftiți a lua parte la

Adunarea generală ordinară,

ce se va ține Marți (a treia đi de Rusalii), în 31 Maiu st. n. a. a. la 3 ore p. m. în localul primăriei comunale din Câmpeni.

Obiectele:

- 1) Deschiderea adunării;
- 2) Presentarea raportului general, despre activitatea comitetului din anul eșpirat.
- 3) Revidarea rațiocinului pe anul trecut.
- 4) Esprimarea condolențelor pentru membrii repausați.
- 5) Alegeerea comitetului pe un nou period de 3 ani.
- 6) Eventualele propuneri.
- 7) Luarea dispozițiilor pentru autenticarea procesului verbal al adunării generale.

Câmpeni, din ședința comitetului, ținută la 8 Maiu 1904.

George M. Corcheș m. p.,
președinte.

Teodor Orlea m. p.,
secretar.

(1359, 1—1)

Pentru baia de inotat a Eforiei școlilor române se caută un maestru, care să dea lecții de inotat. Oferte se pot adresa până în 13(26) Maiu a. c. la Cancelaria Eforiei școlilor centrale rom. gr. or. din Brașov.

1—4.1355 **ADMINISTRAȚIUNEA BĂILOR.**

CUI ÎI PLACE
o față delicată și curată, fără pistru
o piele môle și un teint trandafiriu?
Acela să se spele în fie-care đi cu
renumitul săpun medicinal
Bergmann's „Lilienmilchseife“
(Marca: 2 minerl.)
dela Bergmann & Co. în Dresden și
Tetschen a/E.
Se capetă bucată cu 60 bani,
la Teutsch & Tartler drogerie și la
farmacia V. Roth la „Ursu“ în Brașov.
(1:9) 8—50

Bani mulți, până la 400 cor.
lunar pot câștiga persoane de ori și ce stare, fără
risico, ca venit lateral. Informații
trimite sub AB 54, Anoncen Bu-
reau des **MERCUR STUTTGART,**
1—25.1356. Schwabstr.

LOTERIA de stat reg. ung. a XXIV-a
pentru scopuri de binefacere
și de folos public.
Acastă loterie conține 7691 câștiguri în suma totală de
365,000 cor., care se plătesc în bani gata.
Câștigul principal 150,000 cor.
Mai departe:

1 câștig mare cu cor. 50,000	20 câștiguri. . . à cor. 500
1 „ „ „ „ 20,000	50 „ „ „ „ 100
1 „ mic „ „ 10,000	100 „ „ „ „ 50
2 câștiguri à „ 5,000	1000 „ „ „ „ 20
5 „ „ „ „ 2,000	6500 „ „ „ „ 10
10 „ „ „ „ 1,000	

Tragerea irevocabilă la 30 Iunie 1904.
Un los costă 4 corone.
Losuri se capetă: la direcția loteriei reg. ung. în Budapesta
(Vama principală), la tôte oficiile: de poste, dare, vămii și sare,
la tôte stațiile căilor ferate și la cele mai multe trafici și zarafi.
2—6.1350. **DIRECȚIA LOTERIEI DE STAT REG. UNG.**

Un bărbat serios, etate mijlocie.
solid, venit de 150—200 lei pe
lupă, avënd și puțin capital econo-
misit în calitate de oberkellner, d o
reșce a lua în căsătorie o dom-
nișoră seu dómna cu zestre potri-
vită, solidă, să cunoscă economia ca-
sei, și croitorie seu cusătorie. Națio-
nalitatea indiferent. Oferte înșoțite
cu fotografie, să se trimită la adresa
George Ioanovic străda Stirbei Vodă
nr. 79 București. 1 4.1355

De vëndare
(din mână liberă)
un salon de ras și frisat,
forțe frumos aranjat, după sistemul
cel mai nou, la poziție bună, între
trei hoteluri mari. Abonați anual 60,
pe lună 35; afară de acestia mulți
visitatori siguri.
Informații mai de aproape se pot
lua dela Administrațiunea „Gazetei.“
1—3.1359.

La AMERICA
mare reducere de prețul călătoriei dela
VIENA la New-York prin
cu întrețiere **Cor. 155.—** ROTTERDAM
Fie-care călător la America este li-
ber în alegerea drumului.
Pentru asigurarea locului să se
trimită 20 corone la
HOLLAND—America—Linie,
Wien, IV, Wiednergürtel Nr. 16.

Novitate. MAGAZIN DE HAINE Novitate.
pentru bărbați și băeți.

Subscrisul are onóre a aduce la cunoscintă Onor. public, că mi-am mă-
rit magazinul meu cu bună reputație, de confecțiuni pentru dame

GOLDMAN N. P.
cu un magazin de

haine bărbătesci, de băeți și copii,
corëspundător cerințelor moderne, pe care l'am instalat în
Piața. Șirul inului în palatul lui Czelli.

Prețurile cele mai ieftine.

Pui la dispoziția On. public esëcutarea cea mai bună și efectuarea cea mai solidă.

Principiul meu este, eu câștig puțin să fac vëndare mare.

Rugându-më de o cercetare numărösă, rămân

Cu tóta stima

GOLDMAN N. P.

magazin de haine bărbătesci, de băeți și copii (palatul Czelli).

PAGLIANO-SIRUP

cel mai bun mijloc de curățirea sângelui, inventat de
Prof. GIROLAMO PAGLIANO
 FLORENZ - Via Pandolfini (ITALIA).

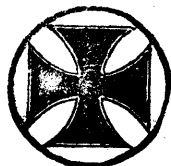
Cruce seu stea dublă electro-magnetică

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta.

Nu e mijloc secret.

Vindecă și inviorează

pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a acest aparat vindecă bo-

se da imprejurării, că le vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra: durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țiuituri de ureche, bătăie de inimă, sgârciuri de inimă, asmă, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, reoasă la mâni și la picioare, reumă, podagră, ischias, udul în pat, influența, însămie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui și multor altor bôle, cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelari: mea se află atestate încurse din toate părțile lumii, cari prețesc cu mulțumire invențiunea mea și ori-bine pôte examina aceste a'estate* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca, i-se retrimite banii. Unde orice încercare s'a constatat zădarnică, rog a proba aparatul meu.

Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis s'ose* co funde cu aparatul „Volta“, de ore-c. „Ciasul-Volta“ atât în Germania cât și în Austro-Ungaris a fost ofi-ci s'oprit, fiind nefolositor, pe când aparatul meu e în genere cunoscut apreciat și cercetat. Deja ieftinătatea crucii male electro-magnetice o recomandă indeosebi

Prețul aparatului mare e 6 cor.

Prețul aparatului mic e 4 cor.,

folosibil la morburii, cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

folosibil la copii și femei de constituție foarte slabă.

Expediție din centru și locul de vânzare pentru țără și streinătate etc.

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V, Strada VADÁSZ 42 A / E. colțul strada Kálmán.

A se feri de imitații.

Fie-care sticlă este provădută cu marca fabricii albastru-deschis, cu subscrierea Profesorului **GIROLAMO PAGLIANO**.

Se capetă în toate farmaciile mai mari.

DEPOSITUL pentru Austro-Ung.:

Socrate Bracchetti - **Ala** (Süd-Tirol).

Cel mai mare atelier de monumente.

Subscrisul are onóre a recomanda Onor. public

Atelierul său de cioplitorie de piatră, și marele deposit de **MONUMENTE** sepulcrale de **MARMURE**

și din alt material, lucrate fin și durabil.

Brașov, Strada Gărei,
(lângă ramificația Tramvaiului).

Tot acolo se află mare deposit de Marmură, Granit, Syenit, Labrador Andesyt și petri de năsip, durabile și scutite de îngheț, cu prețuri ieftine.

Mare deposit de mobile din pétră de marmură, permanent 200 bucăți în deposit dela 10 cor. până la 2000 cor.

Nicăiri nu se pot procura mai ieftine, fiind din mâna primă.

De asemenea iau în antreprisă ori-ce fel de lucru de cioplit peatră la zidiri.

Devisuri și prețuri curente stau la dispoziție gratis.

Rugându-l deci On. public de binevoitorul sprijin, sunt cu totă stimă

IOSIF NAGY, BRAȘOV

măestrin în cioplitură de peatră.

Strada gărei la ramificația Tramvaiului.

7-10.

ISVORUL de APĂ AMARĂ FRANCISC IOSIF se distinge

după declarațiunile autorităților medicale:

„Resultat în totdeauna sigur și mulțumitor“

Prof. Dr. Erhardt, Berlin, director al cliniceii medic.

„Chiar și în cantități mici are efect și nu este desagreabilă la beut“.

Prof. Dr. Kassmaul, Heidelberg, director al cliniceii medic.

„În cantitate mică, abia 150 gr. are efect sigur.“

Prof. Dr. de Korányi, Budapesta, director al cliniceii medicale.

„În general lăudată ca având gust bun“.

Prof. Dr. de Buhl, München, director al instit. patologie

„Un gust mult mai bun, decât la alte ape“.

Dr. Hofmeyer, Berlin, medic dirigent al spitalului Elisabet.

„Produce efect chiar și în cazul, când intestinul este iritabil, fără dureri și fără greutate“.

Prof. Dr. de Leube Würzburg, director al cliniceii medicale.

„Întrebuințarea este liberă de ori-ce consecințe desagreabile.“

Prof. Dr. Baccelli, Roma, directorul cliniceii medic.

„Supără acțiunea stomacului, mai puțin de cât alte ape minerele.“

Prof. Dr. Theodor, Bucuresci, medicul regal.

„Chiar la întrebuințare mai îndelungată nu provocă indispoziții“.

Prof. Dr. de Bamberger, Viena, director al cliniceii medic.

„Efect unitar, foarte bun, chiar și la întrebuințare mai îndelungată“

Prof. Dr. Drasche, dirigintele sect. V., a spitalului general.

„Se întrebuințază cu folos până în ultimul timp.“

Prof. Dr. Schauta, Viena, director al cliniceii I., pentru bôle de femei.

Certificatul ministrului de război c. și r. (secțiia sanitară) în Viena.

„Apa amară Francisc Iosif are aproape fără excepție efect sigur și repede, necausând nici chiar la întrebuințare mai îndelungată indispoziții secundare. Bolnavii o beau bucurosi din cauza gustului plăcut.“

APA MINERALĂ „FRANCISC IOSIF“

Se pote căpăta în toate depositele cunoscute de ape minerale.

DIRECTIUNEA ÎN BUDAPESTA.

Spre a se asigura contra amăgirilor, conusulmentul se cêră expres

„A pa amară „FRANCISC IOSIF“. 6—20.1901.

„Gazeta Transilvaniei“ cu numărul à 10 fil. se vinde la librăria Nic. I. Ciureu la zaraful Dumitru Pop și la Eremias Nepoții.

Tigle de Cement de acoperiș (Langfalz)

forțe rezistente contra intemperțiilor. Material ușor de acoperit și de durabilitate nețermurită.

Se capetă cu preț foarte ieftin la Fabrica PORTLAND-CEMENT din Brașov.